Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. —ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 6 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1908 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 277

ΑΠΟ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ Ο ΝΟΥΜΑΣ ΜΙΑ ΔΕΚΑΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Πρωτοχρονιάτικο,
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σατιρικὰ γυμνάσματα.
ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. Καταλάνα.
ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. Τὸ φόρεμα τῆς νύφης.
Α. Ε. Τὸ γλωσσικὸ κληροδότημα.
ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ. Μιὰ διάλεξη στὴν Ἀλεξάντρεια.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ Ἀλυσίδες (συνέχεια).
Ο ΡΕΠΟΡΤΕΡΗΣ. Ἔργα καὶ ἡμέραι— Δημοτικιστὴς ἀπὸ ἀνάγκη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ —Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ

Μὲ τὸ 1908 ἀρχίζει ὁ φίλος ὁ Νουμὰς τὴν ἕχτη του τὴ χρονιά. Πέντε χρόνια, μὲ τὸν ἀγώνα, στὴ βράση μέσα τοῦ πολέμου, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τοὺς δασκάλους ποὺ οἱ τρόποι τους οἱ χαριτωμένοι δὲ μοιάζει ἀκόμη νἀττικίσανε, ἀπὸ τὴν ἄλλη — ἔ! ἂς τὸ ποῦμε, ἀθρῶποι κι ἀφτοὶ — τοὺς δικούς μας, ποὺ μερικοὶ γιὰ σίγουρο θὰ πεινοῦνε, ἀφοῦ τρώγουνται κι ἀναμεταξύ τους πέντε χρόνια νὰ βαστάξῃ περιοδικὸ γραμμένο, σῶσε, Κύριε, στὴ δημοτική,πὲς πὼς λογαριάζει πενήντα χρόνια σὲ κάθε ἄλλο μέρος τῆς οἰκουμένης. Μπράβο στοὺς φίλους. Μπράβο καὶ στὸ Νουμά. Χρειάστηκε θυσία, ἐνέργεια, καλοσύνη; χρειάστηκε τὸ μεγαλήτερο ἀπ' ὅλα, ἡ ἀγάπη, γιὰ νὰ κατορθωθῇ. Συνεργάστηκε μὲ τὴ δύναμή του ὁ καθένας. Μᾶς ἤρθανε ὁ καθένας μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀφοσίωση. Νὰ μὴν ξεχνοῦμε καὶ τὶν ἄξιο τὸ διεφτυντή, ποὺ τὴν ξέρει περίφημα τὴν τέχνη νὰ σοῦ σκαρώσῃ μιὰ φημερίδα. Ἔτσι χαρήκαμε καὶ μεῖς κάποια ἕνωση, κάποια ἑνότητα. Λαμπρὸ σημάδι κι ἀξίζει μὲ χρυσὰ γράμματα νὰ τὸ χαράξουμε σήμερα, πρωχρονιά.

Καὶ τί καινούρια νομίζετε τώρα νὰ μᾶς φέρῃ τὸ 1908; Ἐγὼ νομίζω πὼς θάματα θὰ διοῦμε. Θὰ πιάσουνε πιὰ κ' οἱ δασκάλοι νὰ διαβάζουνε τὸ Νουμά. Δὲν τὸ λέω στὰ μπόσικα. Τὸ λέω, γιατὶ ἔχω καὶ τὴν ἀπόδειξη πὼς μᾶς διαβάζουνε. Δημοσιέφτηκε τώρα τελεφταῖα κάποιο ἄρθρο πολὺ σημαντικό. Στὴν *Κωνσταντινούπολις*. Τοῦ κ. Καραδημητρόκογλου. Γράφει πὼς δὲν πρέπει νὰ μᾶς βρίζουνε. Δὲν ταιριάζει. Νὰ μᾶς διαβάζουνε. Πιὸ σωστό. Ἔφκολο πρᾶμα ἡ βριτιά. Δὲ θέλει κόπο. Μᾶς κάνει καὶ καλό. Διάβασμα, ἴσια ἴσια διάβασμα! Καὶ—ἀμεροληψία. Ἔτσι τὸ κατάλαβε καὶ ὁ κ. Παπαθεωρίδης. Σ' ἀφτὸ ἀπάνω παινᾷ ὁ κ. Καραδημητρόκογλους τὸν κ. Παπαθεωρίδη. Κατάστρωσε, λέει, ἀλάκαιρη κριτικὴ γιὰ *Τὄνειρο τοῦ Γιαννίρη*. Πότε ὅμως; Ἀφοῦ τὸ διάβασε. Βέβαια. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ κρίνῃ κανένας. Νὰ κρίνῃ μὲ τὸ κῦρος του. Καὶ σὲ ποιὸ συμπέρασμα τάχα φτάνουνε ἀδερφικὰ ὁ κ. Καραδημητρόκογλους μαζὶ μὲ τὸν κ. Παπαθεωρίδη; Σὲ δυό. Μὲ τὴν κριτικὴ πάντα, μὲ τὴν ἀμεροληψία. Μὲ τὸ διάβασμα. Νά. Πὼς εἶμαι ὁ στερνὸς στερνὸς ἀπ' ὅλους τοὺς γραφιάδες καὶ συγγραφιάδες. «Ὁ ἔσχατος τῶν συγγραφέων». Πὼς οὔτε ἀπὸ δημοτικὴ δὲ νοιώθω. Δημώδους.

Ἀφτὸ μοῦ θυμίζει ἕναν ἐπαρχιώτη ἐδῶ ποὺ ἔβγαλε μιὰ μέρα μιὰ φυλλάδα μὲ τὸν τίτλο· Réponse modérée à un libelle infâme. Στὸ Παρίσι ἀμέσως γελάσανε. Στὴν Πόλη δὲ γελοῦνε ἀκόμη. Δὲν πειραζει. Ἐμένα καὶ τοῦτο μοῦ φαίνεται σὰν ἀρχὴ πολιτισμοῦ, νὰ διδάχνουνε σοβαρὰ σοβαρά, νὰ τὸ ἀνακαλύψανε, πὼς προτοῦ μιλήσῃ κανεὶς γιὰ ἕναν ἄθρωπο τῆς πέννας, καλήτερο νὰ διαβάσῃ καὶ τὰ βιβλία του. Στἄλλα βέβαια πὼς ἀκολουθοῦνε τὰ παλαιϊκά, τὰ ἡρωϊκὰ τὰ συστήματα. Ἐκεῖνα τὰ Χατζηδάκικα, τὰ παινεμένα. Φτάνει νὰ μισῶ ἕνα πρόσωπο, κι ὅ τι κάνει, ὅ τι λέει, γιὰ πέταμα. Ὥστε τὸ κατηγορητό, ἀκόμη κι ἂν ὑποθέσῃς πὼς μπορεῖ νἄχῃ δίκιο δῶθε κεῖθε ὁ κατηγορητής, δὲν πιάνει τὸν τόπο του. Δὲ μάθανε ἀκόμη τὴν τέχνη τὴν παρισιάνικη. Μαργιόλικη τέχνη. Μὰ τί νόστιμη! Ἀπὸ τὴν πρώτη πρώτη σελίδα πιάνεις κι ὅλο ἔπαινους καταστρώννεις. Ζεφυράκι ποὺ σὲ χαδέβει καὶ διαβαίνει. Διαβάζεις καὶ γίνεται ἡ καρδιὰ σου γαρουφαλάκι. Μπρὲ παιδιά, νὰ διαβάσω ἀκόμη! Ῥαχάτι μονάχο. Ἄξαφνα στρίβει ὁ κάβος καὶ σὲ δέρνει κατάμουτρα ἡ μπόρα, μὲ μιὰ λέξη.

Ὁ κ. Καραδημητρόκογλους, μαζί του κι ὁ κ. Παπαθεωρίδης, τὴν τέχνη ἀφτὴ δὲν τὴν κατέχουνε. Φυσικὰ ὅμως, μιὰ καὶ δὲ γυμναστήκανε οὔτε στὴν τέχνη τὴ μικρή, τί πέρασῃ μπορεῖ νἄχῃ καὶ ἡ κριτική τους γιὰ ἔργα τῆς τέχνης; Καμιά. Μὰ εἶναι κ' οἱ δυό τους ἔξυπνοι ἀθρῶποι. Ἔχει ἐλπίδα νὰ διοῦμε κάλήτερα κατόπι. Σήμερα μᾶς διαβάζουνε. Μᾶς διαβάζουνε καὶ μᾶς βρίζουνε. Ἄβριο θὰ μᾶς διαβάζουνε, θὰ μᾶς παινοῦνε κ' ἔπειτα μονάχα θὰ μᾶς βρίζουνε. Μεθάβριο πιὰ θὰ μᾶς διαβάζουνε, θὰ μᾶς καταλαβαίνουνε καὶ βρισίτσα δὲ θὰ ξεστομίζουνε. Τί λέγαμε; Πὼς θάματα θὰ γίνουνε στὰ 1908.

★

Οἱ δικοί μας τώρα τί θάματα θὰ μᾶς καταφέρουνε γιὰ τὸν καινούριο τὸ χρόνο; Δὲν πρέπει νὰ μείνουνε πίσω. Πρέπει νὰ θαματουργήσουνε καὶ τοῦ λόγου τους. Τὸν τρόπο ἴσια ἴσια θαῤῥῶ πὼς τοὺς τὸν ἔδειξε ὁ Νουμὰς στὴν πρώτη του τὴ σελίδα. Κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο, δεξιά, μᾶς εἶχε βάλει, ἐδῶ κ' ἕνα μήνα, κάποιο ῥητὸ τοῦ Σολωμοῦ. Ἀριστερὰ πάλε εἶχε βάλει καὶ κάτι δικό μου. Νὰ μὲ βάλῃ ἐμένα, σὰν παλιὸς πολεμιστὴς ποὺ κατάντησα πιὰ στὰ γεράματά μου, ἂς εἶναι καὶ δὲ λέω τίποτα. Μὰ νὰ στέκουμαι στὴν ἴδια γραμμή, ἔτσι, μὲ τὸ Σολωμό, δὲν κάνει. Τἄλλαξε καὶ τοῦ συβούλεψα νὰ διαλέξῃ καμιὰ φρασούλα τοῦ Βηλαρᾶ. Καλήτερα ταιριάζει, ἂν καὶ ὁ Βηλαράς, δηλαδή, χωρὶς γλωσσολογίες, χωρὶς τὰ χίλια μας τὰ τωρινὰ ἐπιστημονικὰ μαραφέτια,εἶπε,ἀπὸ τὰ 1812,στὸ περίφημο γράμμα του πρὸς τὸ Σοφολογιώτατο, ἀπαράλλαχτα ἐκεῖνα ποὺ σᾶς κοπανίζω ἀπὸ τὰ 1888 ἴσα μὲ τὰ 1908. Εἴκοσι χρονάκια. Σ' ἀφτό, στὸ νὰ καταγίνουμαι σὲ ὀρθογραφίες καὶ γραμματικές, μοιάζω τουλάχιστο μὲ τὸ Βηλαρά, καὶ κάπως τρώγεται νὰ μὲ βλέπετε μαζί του, ταίρι ταίρι. Κοιτάξτε μάλιστα τί γράφει· «Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες». Ὁρίστε; Νὰ της κιόλας κ' ἡ περίφημη λέξη· ὁ κανόνας! Συφωνοῦμε ἢ δὲ συφωνοῦμε, ὁ Βηλαρὰς κι ὁ αἱρεσιάρχης; Νὰ μοῦ μάθετε τὸν κανόνα, παιδιά, καὶ θὰ μοῦ τὰ μάθετε ὅλα μ' ἕναν κόπο· τὴν ἀνεξαρτησία, τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη —καὶ τὴν Ἀγάπη.

Ἂν τὰ μάθετε ἀφτά, τότες πιὰ σᾶς δίνω καὶ γὼ τὴν ἐφκή μου. Μὰ σὰν τί ἐφκὴ νἄναι τούτη; Παράξενη, πρωτότυπη ἐφκή. Ἀμέ, πὼς νὰ μὴν εἶναι, ἀφοῦ μιλῶ σὲ Ῥωμιούς, στὸν πιὸ ἔξυπνο λαὸ τῆς οἰκουμένης; Τοὺς ἔφκουμαι, φανταστῆτε, νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ δῶ κι ὀμπρὸς τόσο ἔξυπνοι. Νὰ μὴ νομίζῃ ὁ καθένας πὼς εἶναι ὁ μόνος ἔξυπνος. Νὰ μὴ μᾶς κεραβνοβολᾷ ὁ καθένας, γιὰ νὰ μᾶς τἀποδείξῃ, μιὰ πρωθυπουργικὴ γραμματικὴ τοῦ κεφαλιοῦ του. Τί ἀνάγκη ἔχετε, ἀφοῦ χρόνια καὶ χρόνια κοπιάζω νὰ σᾶς τὴν καταφέρω τὴ μικρούτσικη, τὴν ἀσήμαντη δουλίτσα τῆς γραμματικῆς; Ἐσεῖς νὰ χαζέβετε καὶ νὰ μοῦ ἀφίνετε σὲ μένα τὴν ἄχαρη τὴν τέχνη, ποὺ δὲν εἶμαι δὰ καὶ πεισματάρης. Νὰ μ' ἀκούγατε ὅσο ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς ἀκούσω, καιρὸς τώρα ποὺ θὰ εἴχαμε στὰ γεμάτα καὶ τὴν ἕνωση καὶ τὴν ἑνότητα. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὶς ἀπολάψουμε.Γραμματικὴ—ἀχ! καὶ τί κόσμους, τί κόσμους ἠθικούς, τί....μὰ τί δὲν ἔχει μέσα της μιὰ τέτοια λέξη!— γραμματικὴ θέλει ἕνα ἔθνος γιὰ νὰ γίνῃ ἔθνος, καὶ

βάλτε το μιὰ καὶ σώνει μὲ τὸ νοῦ σας πῶς δίχως γραμματική, δὲ θὰ κάμετε τίποτα, οὔτε παιδιά.

★

Γοργοπερνοῦνε τὰ χρόνια τὰ διαβολεμένα. Στοχαστῆτε πόσα περάσανε ἀφότου ὑπάρχουνε οἱ Ἕλληνες στὸν κόσμο. Κι ἄ δὲν εἴτανε ἀφτοί, δὲ θὰ εἶμεστα σήμερις οὔτε μεῖς—οὔτε ἴσως κανένας! Γιὰ τοῦτο φρονῶ πὼς δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε τοὺς πεθαμένους. Πὼς ταιριάζει νὰ τοὺς θυμούμαστε ἀκόμη ὁλοένα, μάλιστα σὰν ἔρχεται ἡ πρωτοχρονιά, νὰ μᾶς δώσουνε θάρρος. Ἐπειδὴ φρονῶ πὼς βγαίνει ἀπὸ τὸν τάφο ἡ ζωή. Γιὰ νὰ πάμε ὁμπρός, ἀπαραίτητο ἀπὸ κάπου νὰ ξεκινήσουμε καὶ τὸ κάπου,μιὰ καὶ ξεκινοῦμε, βρίσκεται πάντα πίσω. Ἀπὸ τὸ τίποτα δὲ βαστοῦμε. Ἄμα δὲν ἔχει παρελθό, μήτε μέλλο δὲν ἔχει. Τὸ λοιπὸν τὴν ἀρχαιότητα νὰ λατρέβουμε.Νὰ μὴ μοῦ τὴν ἀγγίξῃ κανείς,οὔτε ὀχτρός, οὔτε φίλος. Πῶς νὰ τὴ λατρέβουμε ὅμως; Μὲ τί τρόπο καὶ μὲ τί νοῦ; Μὲ τί πρωτοτυπία; Τὰ εἴπαμε δὰ κι ἄλλες φορές. Σήμερα, μοῦ πλημμύρισε ἡ ἀρχαιότητα τὴν ψυχή, γιατὶ στοὺς ἀρχαίους τοὺς καιροὺς βασιλέβανε οἱ Μοῦσες οἱ λεφκές. Οἱ Μοῦσες ὅμως εἶνι γυναῖκες. Καὶ χρωστοῦμε στὴ γυναίκα αἰώνιο ἕναν Ὕμνο.

Τὴ γυναίκα, τὴν προσκυνῶ γιὰ πολλούς, ἄπειρους λόγους. Γιὰ χίλιες της ἀρετές.Κ' ἡ πρώτη πρώτη, ποὺ εἶναι—ἢ ποὺ περνᾷ πὼς εἶνι—ἀδύνατη.Μὴ λησμονοῦμε τί λέει ὁ μεγαλήτερος ἴσως τῆς Γαλλίας ὁ ποιητὴς γιὰ τὴν καρδιὰ τὴ γυναικήσια· ton cœur qui dément tes formes intrépides, ἡ καρδιά σου, δηλαδή, ποὺ εἶναι πάντα μαλακώτερη ἀπὸ κεῖνο ποὺ κάποτές σου δείχνεις. Κι ἂν εἶναι ἀφτὸ ἀλήθεια, τότες ὄχι μόνο τὴν προσκυνῶ, μὰ μπρούμυτα πέφτω στὰ γόνατά της, ἐπειδὴ ἐγὼ ἔχω ἔρωτα—καὶ τί ἔρωτας; ξεφρενιασμένος, ἀκράτητος, ὁλοδύναμος—γιὰ τοὺς ἀδύνατους, γιὰ τοὺς φτωχούς, γιὰ τοὺς παθιασμένους, γιὰ τοὺς ἀρρώστους, γιὰ τοὺς σακατεμένους, γιὰ τοὺς κουτσοὺς, γιὰ τοὺς στραβούς, γιὰ τοὺς κουφούς, γιὰ τοὺς χτικιασμένους, γιὰ τοὺς μολεμένους, γιὰ τοὺς ἀπελπισμένους, γιὰ τοὺς ἀποφασισμένους, γιὰ τοὺς ἄχρηστους, γιὰ τοὺς ξετελειωμένους, γιὰ τοὺς πνιγμένους, γιὰ τοὺς φουρτουνιασμένους, γιὰ τοὺς ἀνίκανους, γιὰ τοὺς μίζερους, γιὰ τοὺς ἀδικημένους, γιὰ τοὺς τσαλαπατημένους, βουλιασμένους, στραγγουλισμένους, τσακισμένους, σκοτωμένους, γιὰ τοὺς ἄσκλερους, γιὰ τοὺς ἀγαθούς, γιὰ τοὺς μπουνταλάδες, γιὰ τοὺς τζουτζέδες — ἀμάν! πῆτε μου κι ἄλλα στὸ Θεό σας, νὰ τὰ βάλω, νὰ γίνουνε βουνό. Τὸ βουνὸ τῆς Καλοσύνης. Ἔρωτας, νά. Ἔρωτας ποὺ μὲ ξετρελλαίνει. Ὁ ἴδιος ὁ ἔρωτας ποὺ μᾶς στήνει ὄρθιους καὶ πάμε. Ὁ ἔρωτας ὁ πρωτόπλαστος κι ὁ πρωτοπλάστης. Ἐμένα ἔτσι μοῦ ἀρέσει, νὰ ἀγαπῶ ἔτσι ἐμένα μοῦ στρέγει νὰ πονῶ παντοτινά. Κι ἂς ἔρθῃ κανεὶς νὰ μοῦ ἀποδείξῃ πὼς ἔτσι ἐγὼ δὲ νοιώθω, πὼς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ νοιώθω ἔτσι. Θὰ τὸν ἀγαπήσω κι ἀφτόνε, γιατὶ δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μοῦ τἀποδείξῃ—κι ἀμέσως πάει κι ἀφτὸς μαζὶ μὲ τοὺς ἀδύνατους ποὺ λογαριάζουμε πιὸ ἀπάνω.

Νὰ διῆτε τώρα καὶ τὸ πιὸ νόστιμο, πὼς ἡ Ἀδύνατη μᾶς ἔμαθε τὴ μόνη Δύναμη. Βλέπω καὶ τὸ ἐνάντιο τοῦ *Ἐγωϊσμοῦ* τὸ λένε στὶς μέρες μας *ἀλτρουϊσμό*. Μπόσικη ξερὴ λέξη, περιωρισμένη ὅσο γίνεται. Κούφια. Ὁ ἀλτρουϊσμὸς σημαίνει πὼς ὄξω ἀπὸ τὸν ἑαφτό μας συλλογιούμαστε, ἀγαποῦμε κάποιον ἄλλονε, μὰ *ἕνανε* μονάχα, τὸν *ἕτερο*, ποὺ ἐννοούσανε οἱ ἀρχαῖοι, τὸν al t e r u m ποὺ κρύβγεται μέσα στὸν ὅρο *ἀλτρουϊσμός*. Ἐμένα δὲ μοῦ φτάνει. *Ἀλλοϊσμὸς* θέλω νὰ εἶναι. Θέλω νὰ τοὺς συλλογιούμαστε, θέλω νὰ τοὺς ἀγαποῦμε τοὺς ἄλλους, ὄχι τὸν ἄλλονε. Ὅλους νὰ τοὺς ἀγαποῦμε, ὥστε κι *ὁλοϊσμὸ* νὰ μοῦ τὸν κάμετε, θὰ λιώσω ἀπὸ τὴ χαρά μου. Μικρή, μικροκέφαλη, στενοκέφαλη, στὸ διάολο, διόλου νιτσέϊκη φιλοσοφία, μὰ γιὰ μένα ἔχει ἕνα καλό, ποὺ εἶναι τουλάχιστο δική μου. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκούφια μου τὴ βρῆκα.

Εἶναι καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς Γυναίκας. Ποιός ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴν ἀρχή, περισσότερο χίλιες φορὲς ἀπὸ μᾶς, ἔβαλε σὲ πράξη τὸν ἀλλοϊσμό; Ἡ Γυναίκα. Καὶ προσέξτε, παρακαλῶ, πὼς *ἀλτρουϊσμὸς* δὲν εἶναι τὸ αἴστημά της, παρὰ σωστὸς ἀλλοϊσμός. Γιατὶ ἀφτὴ ἀφοσιώνεται, θυσιάζεται στοὺς *ἄλλους*. Ἀφτὴ ἔχει σπλάχνα γιὰ κάθε πόνο, ἔχει δάκρια γιὰ κάθε θλίψη. Ἀφτὴ γιατρέβει παντοτινὰ τὴν ἀθρωπότητα ὅλη. Ἀδύνατος εἶναι ὁ ἄντρας, ποὺ δίχως τὴ Γυναίκα δὲν μπορεῖ. Ἀφτὴ μᾶς ἔδωσε τὴ δύναμη τὴν ἀληθινή, μᾶς βύζαξε ἀφτὴ μὲ τὸν ἀλλοϊσμὸ ποὺ νικᾷ, ἐπειδὴ ὡς τώρα χωρὶς τοὺς ἄλλους δὲν εἴδαμε τίποτα νὰ νικήσῃ, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν ἀγάπη, ποὺ ἀπὸ τὰ στήθια τῆς Γυναίκας τρέχει σὰν τὸ ποτάμι, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν καλοσύνη ποὺ μὲ τὴν καλοσύνη θρέφεται ἡ γυναίκα καὶ θρέφει, πρᾶμα δὲ θὰ στεκότανε στὸν κόσμο, δὲ θὰ στεκότανε μήτε ὁ κόσμος μήτε ὁ ἄθρωπος στὴν ἀπανωσιὰ τῆς γῆς.

Ἕνα δάκρι πρέπει νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν Ἑλλάδα, θεόρατο δάκρι σπλαχνικό, νὰ ποτίσῃ τὰ χώματα ποὺ διψοῦνε, νὰ δροσίσῃ τὶς ξεραμένες τὶς καρδιές. Τὸ δάκρι ἐκεῖνο θὰ σβήσῃ τὰ φιλότιμα τὰ ξαγριωμένα, θὰ σβήσῃ τοὺς θυμούς, θὰ ξανοίξῃ μέσα μας λούλουδο τῆς ἀπαραίτητης ἀλληλοαγάπης, τῆς ἀπαραίτητης συνεργασιᾶς. Καὶ τὸ δάκρι ἀφτὸ ποιός τὄχυσε καὶ ποιός ἀκόμη θὰ τὸ χύσῃ, ὄξω ἀπὸ τὴ Γυναίκα; Γιατὶ, νὰ ξαναρθοῦμε πιά, μὲ τὸ συμπάθειο καὶ στὸ ζήτημα καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὸ Νουμᾶ καὶ στὸ 1908, ποιός περισσότερο ἀπὸ τὴ Γυναίκα μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ; Ποιός συνεπαίρνεται πιὸ γλυκὰ γιὰ μιὰ Ἰδέα, ποιός, ποιός μᾶς βάζει φτερά; Ἐγὼ τουλάχιστο δυὸ φορὲς τἀξιώθηκα στὴ ζωή μου,ἀπὸ στόμα γυναικήσιο νὰ μὴ τἀκούσω,πὼς θὰ νικήσουμε. Τί ἄλλο θέλετε; Θάματα ἔκαμε κι ὅλο κάνει. Ἐγὼ λέω τὸ λοιπὸ νὰ μκλλώνουμε, νὰ μὴν κατσουφιάζουμε,παρὰ νὰγαποῦμε. Νὰγαποῦμε καὶ τὸ Δάκρι τὸ ἀθάνατο, ποὺ ὕπαρξη σπέρνει, καὶ τὸ μάτι ὅπου λάμπει τέτοιο ἕνα Δάκρι τέτοιο ἕνα Φῶς. Ἀφοῦ εἶναι μάλιστα πρωτοχρονιά, χρόνια πολλὰ καὶ φτυχισμένα ἐλᾶτε νὰ τῆς ἐφκηθοῦμε τῆς Γυναίκας—ἢ τῆς Ἰδέας ποὺ ἕνα εἶναι— γιὰ τὸ 1908 καὶ πέρα πέρα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΑΤΑΛΑΝΑ

Στρωτή 'ναι ἡ Ράμπλα ἀπὸ πλατάνων φύλλα
ξερά, ποὺ ἕνα ἕνα ὁ νότος ξεκολνᾶ.
Κι' ἀφτή, μὲ μάβρη δαντελιὰ μαντίλα,
φροὺ φροὺ περνᾶ.

Ἄθωρο οἱ σάρκες της ἀχνὸ σκορπᾶνε,
καὶ τρανταχτὸ μὲ βῆμα ἐνῶ πατᾶ,
τὰ πλέρια στήθια μὲ ρυθμὸ πηδᾶνε
ἀκόρσετα.

Ὅλα τὰ μάτια βουτηχτάδες ψάχνουν
μιὰ μιὰ τὶς ὀμορφιές της τὶς κρυφτὲς,
τῶν ἀχναριῶν της τὶς μοσκιὲς ἀδράχνουν
μύτες σκυφτές.

Φρεγάδα ἀφτὴ τὸ λάγνο κῦμα σκίζει
ἄνιωθη λὲς, μὰ ἐμένα, ὤ τί χαρά!
πρὶ στρίψει μιά της μὲ ματιὰ γυρίζει
καὶ μὲ τηρᾶ...

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ*)

Δρᾶμα μὲ τρία μέρη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Τὸ σαλόνι τοῦ Καλόκαρδου, πλουσιοῦ καὶ σφανταχτερὰ στολισμένο ποὺ νὰ δείχνει πὼς ἡ γυναίκα του χάνεται γιὰ ὅ,τι χτυπάει στὰ μάτια. Ἕνα πιάνο δεξιά, στὴ γωνιά.

Σούρουπο. Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ ξαπλωμένος σὲ πολτρόνα καπνίζει. Ὁ ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ περπατάει σκεφτικός, παίζοντας κεχριμπαρένιο κομπολόγι. Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ σκύβοντας πάνου σ' ἕνα τραπεζάκι ξεφυλλίζει καὶ μελετάει κἄτι χαρτιά.

*) *Κοίταξε φύλλο 274.*

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ *(ὕστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα ἀφοῦ ἀνοίξει ἡ σκηνή. Θυμωμένα).* Δὲν μπορεῖ νὰν τὸ πεῖ αὐτό. Ἀδύνατο. Εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ καταδικάζουμε τὸν ἑαυτό μας σὲ θάνατο...Καὶ νὰ τραβάμε μάλιστα καὶ μοναχοί μας τὸ σκοινὶ τῆς καρμανιόλας μας.....

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ *(στρυφνά).*Τραγικός!...Πάντα τραγικὸς εἶσαι....

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Τραγικός; Ἀλοίμονο!.....Ὄχι ὅμως τραγικώτερος καὶ ἀπὸ τὴν τραγικὴ ἀποτυχία ποὺ μᾶς ἑτοιμάζει ὁ κ. Στρωτός. Ἔχω ἄδικο, κ. Καλόκαρδε;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ *(γελαστά).* Δὲν ἔχεις ἄδικο, μὰ κι ὁ Στρωτὸς δίκιο ἔχει...

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Σὰ Σολομώντας κρίνεις...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Σοφώτατα...Τί τὰ θέλετε! Ὑποστηρίζω καὶ μὲ τὸ κεφάλι μοῦ ἀκόμα πὼς ἕνας παράγραφος ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Στρωτοῦ εἶναι ἀρκετὸς νὰ μᾶς θάψει στὰ μαῦρα καὶ τοὺς δέκα...Καταλαβαίνεις, τί θὰ πεῖ, νὰ βγεῖς στὸ Λαὸ καὶ νὰ μιλήσεις ἔτσι; *(Σηκώνεται, ἁρπάζει βιαστικὰ τὰ χερόγραφα ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ διαβάζει ρητορικά, χερονομώντας κατάλληλα).* «Τίποτα μὴν καρτερεῖτε ἀπὸ μᾶς, τίποτα! Τὸ κατώφλι μας δὲ θὰν τὸ πατήσετε, τὶς σκάλες τοῦ Ὑπουργείου δὲ θὰν τὶς ἀνεβοῦμε γιὰ τὸ χατίρι σας. Γυάλινο τὸ σπίτι μας γιὰ νὰ βλέπετε τὶς πράξες μας, μὰ ἡ πόρτα του σιδερένια, νὰ μὴν μπορεῖτε νὰ τὴν ἀνοίξετε καὶ ταῦτιά μας βουλωμένα μὲ κερὶ νὰ μὴν ἀκοῦμε τὶς φωνὲς καὶ τὰ παρακάλια σας. Ἐρχόμαστε νὰ χτυπήσουμε τὸ ρουσφέτι, ἐρχόμαστε νὰ πνίξουμε τὴν ἄτιμη τὴ συναλλαγή. Καινούριους πολιτικοὺς Θεοὺς σᾶς φέρνουμε, ἄγριους Θεούς, αἱματοπότες καὶ ζητάμε νὰν τοὺς προσκυνήσετε. Δὲ διακονεύομε τὸν ψῆφο σας, τὸν ἀπαιτοῦμε, γιατὶ ἔχουμε κάθε δικαίωμα σὰν τίμιοι πολιτικοὶ νὰ ζητήσουμε τίμιους ψήφους ἀπὸ τίμια χέρια ρηγμένους στὴν κάλπη μας. Ἂ δὲν εἶστε ἱκανοὶ νὰ μᾶς νιώσετε, ἂ δὲ θέλετε νὰ καθαρίσετε τὴν ψυχή σας ἀπὸ κάθε ἀτομικὸ συφέρο ποὺ καιροὺς καὶ χρόνια τώρα τὴ λερώνει, ἂ δὲν ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ σκοτώσετε τὸν παλιὸ πολίτη ποὺ ἴσαμε σήμερα πολέμησε αὐτὸ τὸν τόπο καὶ τονὲ ρήμαξε, ἂ δὲν εἶστε ἀκόμα ἑτοιμασμένοι γιὰ μιὰ τέτια εἰρηνικὴ μὰ σωτήρια ἐπανάσταση κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ σας, τότε μαυρίστε μας!....»

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Μαῦρο! Φόλα στὰ σκυλιά!

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ *(κοιτάζοντας τὸν Καλόκαρδο κοροδεφτικά).* Ἔχει δίκιο ὁ κ. Στρωτός;

ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΦΩΤΗ ΦΩΤΙΑΔΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΑ

1

Στόνα χέρι τὴν ἀπολλώνια λύρα
καὶ στἄλλο τοὐρανοῦ τἀστροπελέκι·
τρικυμισμένη σου ἡ ζωὴ καὶ ἡ μοῖρα.

Ἀπ' τὸ κάστρο τοῦ Λόγου σου δὲ στέκει
μιὰ πέτρα στὸ διαβάτη νὰ σὲ κράζῃ·
—Φήμη, ἐσὺ κάστρο τοῦ ἔχτισες, καὶ στέκει.—

Τὴ Σάτιρα κι ἀκόμα τὴν ταράζει
τὸ διάβα σου, ἀπ' τὴν ἄβυσσο ἡ φωνή σου
τὴ χαρὰ καὶ τὸ θάνατο μοιράζει.

Σὰν τὸ μάρμαρο, Ἀρχίλοχε, τῆς γῆς σου,
λαμπερὴ καὶ σκληρή, δὲν τὴ χαλάει
Χάρος κανεὶς τὴ δόξα τὴ δική σου·

Ὁλόρθη μὲ τὸν Ὅμηρο πλάϊ πλάϊ.

2

Ἄϋλος, πνοὴ ἁπαλή, μιὰν αὔρα σὲ εἶχε.
Τοῦ ζωντανοῦ τοῦ Λόγου παλληκάρι,
πλάσου κι ὀρθώσου κι ἁρματώσου, ὦ Στίχε!

Ἡ ψυχή σου μὲ τοῦ κορμιοῦ τὴ χάρη
κι ἂς λάμψῃ στυλωμένη στὸν αἰῶνα·
ἡ σάρκα ἡ ἀργασμένη θὰ τὸν πάρῃ

τῆς ἀγριλιᾶς τὸν κλῶνο στὸν ἀγῶνα.
Ὦ Στίχε, ἢ ριζωτὸς ἢ φτερωτός,
μιᾶς γυμνασμένης δύναμης εἰκόνα.

Καὶ μήτε μὲ τὰ σκιάχτρα τῆς νυχτὸς
νὰ τριγυρνᾷς τοῦ φεγγαριοῦ ὑπνοβάτης·
εἶσαι τῆς μέρας ἀδερφοποιτός.

Ζῆσε καὶ μὲ τὸν ἥλιο ἀνοιχτομάτης.

3

Φασουλῆδες, μακριά, κ' ἐσεῖς, παλιάτσοι!
Στὴν ἀστόχαστη πλέμπα μὴν πλερώνεις,
Σατιριστή, τοῦ σκλάβου τὸ χαράτσι.

Σίδερο ὁ στίχος γιὰ νὰ τὸν πυρώνῃς.
Σημάδεψε καὶ τρύπησε καὶ δεῖρε,
τὰ νύχια σου, ἀϊτοῦ νύχια· σκοῦξε, γκιώνης.

Καὶ πόμπεψε καὶ μέσ' στὴ λάσπη σύρε
τῆς ἁμαρτίας τὴν πόρνη· καὶ γοργά
καὶ τὄρνιο σαΐτεψέ το· αὐτὸ μᾶς πῆρε

τὸ νοῦ, τὴ γνώμη, τὴν παλληκαριά·
Ἀλλοιά σας, ψεῦτες, ἄμυαλοι, κιοτῆδες!
Σατιριστὴ κ' ἐκδικητή, καρδιά!

Μήτε οἱ παλιάτσοι, μήτε οἱ φασουλῆδες.

4

Ὄχι λόγια χοντρὰ καὶ λόγια κοῦφια·
μ' ὅλους καὶ μὲ κανένα δὲν ταιριάζουν.
Ποῦθε κρατεῖ τοῦ κάθε ἀχρείου ἢ σκούφια

κράχ' το μὲ λόγια ποὺ νὰ ξεσκεπάζουν·
πὲς τὴ ντροπὴ τοῦ τάδε καὶ τοῦ δεῖνα·
τὰ λόγια πότε ἀέρας, πότε σφάζουν.

Ὅλα, πρόσωπα, τζάκια, τοῦτα, ἐκεῖνα,
τὰ δεφτέρια μας ἄνοιξε ὁλονῶν
καὶ τὸ στόμα σου διάπλατο, κι ἀρχίνα

καὶ ψάλλε τα νεκρῶν καὶ ζωντανῶν,
νοικοκυρέων καὶ κατεργαρέων,
καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν πιὸ τρανῶν.

Στήσου προφήτης, ρίξου τῶν Ἑβραίων!

5

Πολεμᾷς νὰ στυλώσῃς, κυβερνήτη,
μὲ τὰ καράβια καὶ μὲ τὰ φουσσᾶτα
τῆς Πολιτείας τὸ σαλεμένο σπίτι.

Τοῦ κάκου ἱδρώνεις, ἔμπα σ' ἄλλη στράτα,
τὸ νοῦ μας πρῶτα στύλωσε καὶ χτίσε,
καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀλφαβητάρι κράτα.

Δάσκαλος γίνε, ἀλήθεια ἂν ἥρωας εἶσαι.
Σὲ μιὰ Βαβὲλ δεμένους μᾶς κρατᾶνε
κακὰ στοιχειά· τὸ μάγεμά τους λύσε

καὶ στὰ χείλια οἱ καρδιές μας πάλε ἂς πάνε·
σύμμετρα ὑψώσου, πύργε τῆς ζωῆς!
Τρανοὶ κι ἂν εἶναι οἱ τάφοι, τάφοι θἆναι·

στὸν ἥλιο τόπο θέλουμε κ' ἐμεῖς.

6

Ἀνήμπορος ἐγὼ εἶμαι καὶ μὲ τρώει
στὴν πολυθρόνα τὴ στενὴ ριμμένο
μὲ ἀσκητικὸ στὰ χέρια κομπολόϊ

κορμιοῦ ἢ ψυχῆς κάποιο κακὸ κρυμμένο.
Τὴ σκηνὴ τῆς ἀρρώστιας μου ἔχω στήσει
στὸ παραθύρι ὀμπρός· κ' ἐκεῖ ποὺ μένω,

τὸ μεσημέρι, τὸ πρωϊ, καὶ ἡ δύση
σὲ γκαρδιακὴ ἀνταπόκριση μὲ σμίγουν
μὲ μιὰ πλατειὰ σὰ μαγεμένη φύση.

Μὰ τοῦ γεροῦ τὰ μάτια δὲν ξανοίγουν
ὅσα βλέπω στὰ ὁλόακρα τοὐρανοῦ·
τὴ ματιά μου ξαφνίζουνε, μοῦ πνίγουν

ἀστρικὰ καὶ φαντάσματα τὸ νοῦ.

7

Ἀνήμπορος ἂς εἶμαι κι ἂς μὲ τρώει
στὴν πολυθρόνα τὴ στενὴ δεμένο
μὲ ἀσκητικὸ στὰ χέρια κομπολόϊ

κορμιοῦ ἢ ψυχῆς κάποιο κακὸ κρυμμένο.
—Μάννα, εἶμ' ἐκειὸς ποὺ βλέπει ὅσα δὲ βλέπεις·
στὸ πόδι σου τὸ παραστρατισμένο

ἐγὼ ὁδηγός· ἀκκούμπησε· μοῦ πρέπεις.
Στὴ στράτα τὴν καλόστρωτη ὁ γκρεμός,
στὰ μάτια σου τὸ θάμπωμα μιᾶς σκέπης,

ἀερικοῦ ξεγέλασμα τὸ φῶς
ποὺ τὸ θαρρεῖς χαμόγελο τῆς μέρας,
προδότης ὁ προστάτης σου· κι αὐτὸς

ὁ δοξολογητής σου λάγνο τέρας!

8

Οἱ κηφῆνες, οἱ βάτραχοι, κ' οἱ ἀκρίδες.
Τρανοί, πολιτικοί, γραμματισμένοι,
στὶς ἀφρόντιστες μέσα ἐφημερίδες,

ἕνα πλῆθος ἀνίδεοι καὶ στρημμένοι,
καθένας τους ἀνάξια τὄνομά σου
σημάδι μιᾶς τυφλῆς χτυπιᾶς τὸ σταίνει.

Κ' ἐσένα πάντα τὸ περπάτημά σου
πρὸς τὸ καμπαναριό, νὰ τἀνεβῇς·
κι ἀνεβαίνεις· τὰ πλάτια ὁλόγυρά σου,

στὰ πόδια σου ἕνας κόσμος ἀρνητής.
Τοῦ κόσμου, κι ἂν τὸ θεῖο δὲ βρέχεις μάνα,
σημαίνεις—πιὸ τρανὸς ζωντανευτὴς—

μιὰ καινούρια θρησκεία μὲ νέα καμπάνα.

9

Τοῦ τύραννου συντρίφτε τοὺς χαλκάδες,

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Βέβαια, βαριὰ λόγια!

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Μπόμπες!

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Μπόμπες, μὰ ποὺ παίρνουν ὅμως φωτιὰ πρὶν τὴν ὥρα καὶ σκοτώνουν κεῖνον ποὺ τὶς ρήχνει. Δὲ βρίζουν ἔτσι τὸ λαό....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Καλὸς ὁ λόγος σας, μὰ τί νὰ γίνει; Ὁ Στρωτὸς ἐπιμένει νὰ μιλήσει στὴν αὐριανὴ διαδήλωση....Τὄχουμε τελαλήσει κιόλας κι ὁ λαὸς θὰ περιμένει τὸ λόγο του.....

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Νὰ μὴ μιλήσει.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Βέβαια, νὰ μὴ μιλήσει. Ἂς ἀρρωστήσει. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο δύσκολο νἀρρωστήσει ἕνας ὑποψήφιος...Ὁ λαὸς μάλιστα θὰν τονὲ συμπαθήσει περσότερο, ἅμα μάθει πὼς ἀρρώστησε...

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Ἀνοησίες! Ποιός θὰ μιλήσει τότες;

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Μιλάω ἐγώ. Ἔχω μάλιστα ἕτοιμο καὶ τὸ λόγο μου. (*Ἀπαγγέλνει*). «Καὶ ἐξ οἰκογενειακῶν παραδόσεων καὶ ἐκ χαρακτῆρος ἐσυνειθίσαμεν πάντοτε νὰ εὑρισκώμεθα ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐν ἀδελφότητι νὰ ζῶμεν.Μάλιστα, κύριοι!...Τοιοῦτοι θέλομεν εἶσθαι πάντοτε πρὸς ἅπαντας, διότι οὕτω καὶ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ πλῆρες τὸ ἀγαθὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων....»

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ (*δικόφτοντάς τονε*). Ἀμήν!

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (*δυσαρεστημένα*). Μά, κ.Ἀγλύκαντε!...Τί; Μήπως δὲ σᾶς ἀρέσει ὁ λόγος μου; Ἐγὼ νομίζω....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Καλὸς εἶναι, παραπολὺ καλός, μὰ δὲν τὸν ξέρετε καλὰ καλὰ καὶ τὸ Στρωτό· ἐγὼ ὅμως τὸν ξέρω. Ἔχει πεῖσμα μουλαρήσιο, κεφάλι ἀγύριστο, ἡ θέλησή του ἀτσάλι.....Εἶπε πὼς θὰ μιλήσει, καὶ θὰ μιλήσει, κι ὁ κόσμος ἀκόμα νὰ χαλάσει....

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Γι' αὐτὸ λοιπὸ μᾶς τὸν ἔμπασες στὸ συδυασμό; Μᾶς σιγύρισες....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ὄχι βέβαια γι' αὐτό. Ὁ Στρωτὸς ἔχει ψήφους, διαλεχτοὺς ψήφους. Ἀπότυχε καὶ τὶς δυὸ φορὲς ποὔβαλε κάλπη, ἀπότυχε γιατὶ μεταχειρίστηκε μιλώντας στὸ λαὸ τὴν ἴδια γλώσσα ποὺ ζητάει νὰ μεταχειριστεῖ καὶ σήμερα, ἀπότυχε καὶ τὶς δυὸ φορές, μὰ τὸ ξέρετε πολυκαλὰ πὼς τράβηξε κόσμο μαζί του, φανάτισε πολλούς, ὅ,τι διαλεχτὸ ἔχει αὐτὸς ὁ τόπος, ὅ,τι λεύτερο καὶ ριζοσπαστικὸ στοιχεῖο κρύβει στὰ σπλάχνα του ὁ λαός. Κ' ἔτσι μὲ τὸ Στρωτὸ ἔλπισα πὼς θὰ δώσουμε στὸ κόμμα μας καινούρια ζωή, πὼς θὰ παρουσιάσουμε στὸ λαὸ τὸν ἀγώνα μας, ἀγώνα ἰδέας κι ὄχι ἀγώνα προσωπικό. Καὶ τὸ πιτύχαμε. Ὁ λαὸς ὑποδέχτηκε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸ συδυασμό μας κι ὅλοι οἱ καλοὶ μὲ τὸ μέρος μας ἤρθανε...

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Οἱ καλοὶ δὲν εἶναι καὶ οἱ πολλοί....Αὐτὸ ξέρω γώ. Καὶ οἱ πολλοὶ βράζουν τὸ βουλευτή.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (*χεροκροτώντας*). Νά, κουβέντα! Ὁ κ. Ἀγλύκαντος μὲ δυὸ ὁλοστρόγγυλα λόγια ἔβαλε τὰ πράματα στὴ θέση τους...Ἀ δεχτεῖ νὰ μὴ μιλήσει αὔριο ὁ κ. Στρωτός....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Σὰ δύσκολο μοῦ φαίνεται....

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Τότε;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ξέρω καὶ γώ!

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ (*ζυγώνοντάς τονε*). Νὰ σκίσουμε τὸ χερόγραφο καὶ νὰν τοῦ ποῦμε πὼς τὸ χάσαμε....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Χμ! Θὰν τὸ κάνουμε ρόϊδο. Θὰ πεισματώσει περσότερο καὶ τότε δὰ εἶναι κι ἂν εἶναι ποὺ θὰν τὰ πάρει σβάρνα καὶ θὰ πεῖ περσότερα ἀπ' ὅσα ἔγραψε....

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Τελοσπάντων ἀνάγκη νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ μὴ μιλήσει. Νὰ κοιτάξουμε πῶς θὰν τὸ καταφέρουμε....

μὰ μὲ τὸ συντριμμό τους μὴ μεθῆστε·
πάντα ἡ πλάση ἀπὸ σκλάβους κι ἀφεντάδες.

Κ' ἐλεύτεροι, ἀλυσόδετοι θὰ ζῆστε.
Γιατ' εἶναι κάποιες ἄλλες ἀλυσίδες,
εἶναι γιὰ σᾶς, τίς φέρνω· γονατίστε !

Σᾶς πρέπουν, λυτρωμένοι, λυτρωτῆδες,
ἀλυσοδέστε τὴ χρυσή σας νιότη,
σᾶς φέρνω τὶς θυσίες καὶ τὶς φροντίδες·

τὄνομά τους Ἀλήθεια καὶ Ὡραιότη,
Ταπεινοσύνη, Γνώση, Ὑπακοή.
Σ' ἕνα πρόστασμ' ἀκοῦνε, στερνοί, πρῶτοι,

τοῦ κόσμου οἱ νόμοι, κι ἄνθρωποι καὶ λαοί.

10

Μιὰ κιθάρα ὀρφικὴ παρατημένη
τὴ φλόγα ποὺ σκορπᾶν τὰ δάχτυλά μου,
σὰ γυναίκα τὸ πάθος, τὴν προσμένει.

Ἀποπάνω μου, γῦρο μου καὶ χάμου,
παντοῦ εἶν' ἡ πλάση ἀνάβρυσμα ὀμορφιᾶς,
ἀγάπης νερομάννα εἶν' ἡ καρδιά μου.

Πάω μὲ τὸ συγνεφάκι τῆς βραδιᾶς,
πάω μὲ τῆς πεταλούδας τὰ φτερά,
ψυχὴ τῆς ὀρθρινῆς ἀνθοευωδιᾶς,

ντροπὴ τῆς κόρης, τοῦ παιδιοῦ χαρά..,
Πῶς ἀλλάζουν καὶ εἰκόνα καὶ ἁρμονία ;
Ἕνας Ἀλκίδης μέσα μου βροντᾷ·
—Εὕπνα, κ' ἐμπρός! οἱ σταῦλοι νὰ τοῦ Αὐγεία!

11

Τῆς φλόγιζε κ' ἡ ἀγάπη τὴν καρδιὰ
καὶ τὸ χεράκι ἁπλώθηκε τῆς νιᾶς
νὰ κόψῃ ἕνα κλαδάκι ἀπ' τὰ κλαδιὰ

τῆς πυκνοφουντωμένης μυρσινιᾶς.
Κ' ἡ μυρσινιὰ τῆς εἶπε·—Ὦ κόρη, μὴ !
Ζῶ τώρα μιὰ ζωὴ ὑποταχτικιᾶς,

ὅλο τὸ βιός μου θὰ μοῦ χρειαστῇ,
νὰ χαρίσω οὔτε φύλλο δὲ μπορῶ,
δὲν εἶμαι τώρα τοῦ ἔρωτα δεντρί,

τῆς ἐκδίκησης εἶμαι τὸ ἱερό.
Στὰ κλωνάρια μου κάποιος ἀποκάτου
μοῦ ἐμπιστεύτηκε κάποιο θησαυρό,

σπαθιά, μαχαίρια· Ἁρμόδιος τὄνομά του.—

12

Τοῦ διαλεχτοῦ ἢ τοῦ πλήθους, θὲς δὲ θέλεις,
κι ὅποια σκέψη ταράζεις καὶ καρδιά,
σὰ σκάλισμα στὴν πέτρα μιᾶς Πεντέλης,

στὸ Λόγο ἀπάνου δούλευε γερὰ
καὶ γνωστικὰ τὸ στίχο σου, τεχνί ης·
ἀλλοιῶς, μιᾶς Λάμιας τέρατα παιδιά

πάντα ὅσα τραγουδᾶς κι ὅσα κηρύττεις.
Ἡ Μοῦσα εἶν' ἡ θεὰ τῆς ὀμορφιᾶς
κι ὁ στίχος τοῦ σοφοῦ ρυθμοῦ μαγνήτης.

Σὲ χρυσάφι καὶ σμάλτο νὰ κερνᾷς
τὸ θεῖο πιοτό· σ' ὅποιο ποτῆρι καὶ ὅπως,
ποιητὴς δὲν εἶσαι, ἂν τὸ κρασὶ γυρνᾷς·

κάπελας θᾶσαι ἢ θᾶσαι χαροκόπος.

13

(Ἡ ζωή μου περνᾷ σκυμμένη σκλάβα
μέσ' στοῦ βιβλίου τὸ μαλακὸ χαρέμι.)
Ψυχή μου, πέτα ἀσκλάβωτη, καὶ τράβα,

σὲ καρτερᾶν οἱ θάλασσες κ' οἱ ἀνέμοι.
(Ἡ ζωή μου, κουλουριαστὸ σκουλήκι,
κ' ἑνὸς ἴσκιου τὸ γγίξιμο τὸ τρέμει·)

Μὲ ὁλανοιγμένην ἀγκαλιὰ μιὰ Νίκη
σὲ προσμένει στοῦ δρόμου σου τὴν ἄκρη.
Ψυχή, ἂς οὐρλιάζουν καταπόδι οἱ λύκοι.

(Ἡ ζωή μου περνᾷ, κ' εἶναι τὸ δάκρυ
μιᾶς ἀρρώστιας, ὁ βόγγος μιᾶς ἀσκήμιας.)
Θὰ τραβήξῃς πρὸς τῶν Καιρῶν τὰ μάκρη,

Ψυχή, κάτου ἀπ' τὴ σκέπη τῆς Πολύμνιας.

14

Ἡ τύχη μᾶς ἀντάμωσε τοὺς δυὸ
μιὰ στιγμὴ στὴν ἀκάθαρτη ἀγορά.
Εἶχα τριάντα χρόνια νὰ σὲ διῶ,

εἴσουν ἐσὺ τῆς νιότης μου ἡ χαρά.
Μᾶς γελάσαν ξανὰ οἱ φευγάτοι χρόνοι,
καὶ βιαστικὰ κι ἀπάντεχα ἐκεῖ δὰ

τῶν ἐρώτων τἀθάνατο τἀηδόνι
ξανάρχισε τὸ θεῖο κελαϊδισμό·
στὸν κῆπο νά! τἀγιόκλημα φουντώνει,

νὰ τὸ κορμί σου τὸ λαχταριστό...
—Χοντρὴ γυναίκα τσακισμένη ἐσύ,
καὶ σωμένος ψαρότριχος ἐγώ !—

Καὶ χωριστήκαμε ἥσυχα. Ἡ ζωή.

15

Πεθαίνω· γῦρο ἐλᾶτε οἱ κληρονόμοι
νὰ μοιράσω τἀμοίραστο τὸ βιός μου·
τῆς Τέχνης οἱ κορφὲς πολλὲς καὶ οἱ δρόμοι.

—Τῆς ἅρπας μου ψυχὴ ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου·
στὰ χέρια σου τὴν ἅρπα τὴν ἀφίνω.
—Σ' ἐσένα δίνω, (τὸ εἶχα σὰν τὸ φῶς μου),

τῶν κρυμμένων καημῶν τὸ μαντολίνο.
—Πάρ' ἐσὺ τὴ βουνήσια ἁπλὴ φλογέρα·
—Κ' ἐσὺ τὴν τραχειὰ σάλπιγγα.—Καὶ κεῖνο

τὸ βούνευρο γιὰ σένα.—Ἐσὺ ἐδῶ πέρα
Χρυσὸ κοντύλι θἄβρῃς φυλαμένο·
—Μὰ ἐσύ ; Μὰ ἐσὺ μολέβεις τὸν ἀέρα·

σ' ἐσένα τὴν κατάρα μου !—Πεθαίνω.

16

Μακάριοι ποὺ πεινᾶν καὶ ποὺ διψᾶνε
Δικιοσύνη. Μιὰ τύφλα ἐδῶ νικᾷ.
Ὅσα μπροστὰ τραβᾶν παραπατᾶνε.

Τὰ μάτια σου, Ὀμορφιά, τὰ οὐρανικὰ
πότε κοντόφωτα εἶναι πότε κλειοῦνται·
ἐδῶ τἀντρίκεια καὶ τὰ γκαρδιακὰ

ξεχάνουν καὶ δειλιάζουν κι ἀπαρνιοῦνται.
Ἐδῶ τὰ δῶρα ἀπὸ τὴν Καλοσύνη
σ' ἀνάξιους ἀσυλλόγιστα σκορπιοῦνται.

Ὅμοια τὸ φῶς ἢ τὴ φωτιά της δίνει
σὲ πονηροὺς ἡ ἀγάπη καὶ σὲ ἀγνούς.
—Μόνη ἄσφαλτη, ὅλη μάτι, ὦ Δικιοσύνη,

ὅλη ἀντρειά, ὅλη θύμηση, ὅλη νοῦς !

17

Χαλκόπλαστος γιὰ πάντα καβαλλάρης
ὁ στοχασμένος νὰ Κολοκοτρώνης !
—Τὸ φύσημά σου ποῦ θὰ ξαναπάρῃς ;

Κάπου τὸ χέρι ἁπλώνεις· ποῦ τἀπλώνεις ;
—Μακριά, πολὺ μακριά, πέρα, ἀλλοῦ πέρα !
Σ' τἀγνὰ· δὲν τὰ πατᾶς, δὲν τὰ ζυγώνεις·

στὸν πόλεμο, στῶν ὅλων τὸν πατέρα,
στὴ ρίζα, στὴν ἀγράμματη σοφία,
στὴν κλεφτουριά, στοῦ Τούρκου τὴ φοβέρα!—

—Καὶ γῦρο σου κι ὀμπρός σου ἡ Πολιτεία
μὲ τὰ λογῆς παλάτια τὰ πλατιά,
σκολειά, καζάρμες, θέατρα, ὑπουργεῖα ;—

Μ' ἀποκρίθη.—ΤΣΕΚΟΥΡΙ ΚΑΙ ΦΩΤΙΑ·

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Νὰ κοιτάξουμε.

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ἂς κοιτάξουμε.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ἡ γνώμη μου εἶναι..... *(Σκέφτεται λίγο· ἔπειτα δυνατώτερα).* Ναί, ἡ γνώμη μου εἶναι....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(μπαίνοντας κείνη τὴ στιγμή).* Σὲ καλὴ ὥρα ἦρθα νἀκούσω καὶ γὼ τὴ γνώμη σας...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ *(μαζωμένα).* Δηλαδὴ λέγαμε...

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Ἐσὺ ἔλεγες...Δὲ λέγαμε.

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ὁ κ. Γυαλιστός, ναί, μὰ ὁ λόγος μας εἴτανε....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(γελώντας).* Μὰ ἐπιτέλους...Μήπως, κ. Γυαλιστέ, θέλατε νὰ πεῖτε τίποτα ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰν τἀκούσω ἐγώ ;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ὄχι δά !...Μπᾶ !...Τὸ ἐναντίο....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(γελαστά).* Τότε ἂς τἀκούσουμε.... Κύριε Γυαλιστέ...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ὁ κ. Ἀγλύκαντος, σὰ γεροντώτερος, ἔχει σειρὰ νὰ μιλήσει πρῶτος....

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Ἄ, μπᾶ !...Ὁ κ. Καλόκαρδος, σὰν ἀρχηγὸς τοῦ συδυασμοῦ...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Καλά. Ὅπως ἀγαπάτε...

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ *(κομπιάζοντας).* Λέγαμε γιὰ τὸ λόγο σου....Ξέρεις.....Δὲ συφέρνει.....Πῶς νὰ σ' τὸ πῶ...Εἶναι κάπως βαρύς...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(σοβαρά).* Βαρύς ;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Ὄχι καὶ τόσο, μὰ μποροῦσε ὁπωσδήποτε νὰ μιλήσει κανεὶς στὸ λαό.....κάπως διπλωματικά...δηλαδὴ εὐγενικώτερα...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(ἥσυχα, ὄχι μὲ στόμφο).* Μιὰ διπλωματία καὶ μιὰ εὐγένεια ξέρω ἐγώ, τὴ διπλωματία καὶ τὴν εὐγένεια τῆς Ἀλήθειας. Ἐλάττωμά μου ἴσως αὐτό, μὰ ἔτσι πλάστηκα.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Βέβαια, ἡ Ἀλήθεια...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Εἴστε νέος καὶ ἡ Ἀλήθεια εἶναι κάπως γριὰ καὶ οἱ νέοι δὲν τὴν ὀρέγουνται...

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ *(κοροδεφτικά).* Οἱ γέροι ὅμως;

Ο ΣΛΡΩΤΟΣ. Ὑπάρχουν καὶ γέροι ποὺ τὰ νιάτα τοὺς ἀκολουθοῦν ἴσαμε τὸν τάφο, ἀπαράλλαχτα καθὼς ὑπάρχουν καὶ νέοι *(κοιτάζοντας τὸ Γυαλιστὸ)* ποὺ ἀπὸ τὶς φασκιές τους ἀκόμα τοὺς πιάνουν τὰ γερατειά. Μὰ καιρὸς δὲν εἶναι γιὰ φιλοσοφικὲς θεωρίες κι ἂς ξαναγυρίσουμε στὴν κουβέντα μας. Συντρόφοι εἴμαστε κι ἀνάγκη νὰ συναγρικηθοῦμε.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Καὶ μεῖς οἱ τρεῖς, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ συδυασμοῦ μας, θέλουμε νὰ σᾶς παρακαλέσουμε, ἂν εἶναι δυνατό, νὰ μὴ μιλήσετε στὴν αὐριανὴ διαδήλωση....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(χαμογελώντας).* Νὰ μὴ μιλήσω ;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Μά, κ. Γυαλιστέ !....Δὲν εἴπαμε αὐτό...Εἴπαμε νὰ παρακαλέσουμε τὸν κ. Στρωτὸ νὰ βγάλει ἀπὸ τὸ λόγο του τὸν παράγραφο ποὺ μᾶς διάβασες πρίν...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ποιόν παράγραφο ;

Ο ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ. Τὴν μπόμπα !

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(χαμογελώντας).* Τὴν μπόμπα ; Ἔχει καμιὰ μπόμπα ὁ λόγος μου ;

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ *(παίρνοντας τὰ χερόγραφα ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ διαβάζοντας).* «....Καινούριους πολιτικοὺς θεοὺς σᾶς φέρνουμε, ἄγριους θεούς, αἱματοπότες καὶ σᾶς ζητάμε νὰν τοὺς προσκυνήσετε. Δὲ διακονεύουμε τὸν ψῆφο σας, τὸν ἀπαιτοῦμε....»

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(παίρνοντας τὰ χερόγραφα ἀπὸ τὰ χέρια του).* Παρακαλῶ..... Μήπως πιάσει ἡ μπόμπα καὶ σᾶς τινάξει στὸν ἀέρα...*(Τὰ βάζει στὴ μέσα τσέπη τοῦ σουρτούκου του).*

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Αὐτὸν τὸν παράγραφο νὰ βγάλεις....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(ἥσυχα).* Οὔτε ἕνα νί.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Μὰ χαντακωνόμαστε.

18

—Μπροστὰ ἡ ζωή, κι ὅποια ζωή· τὸ πίσω
πάντα εἶν' ἀστένεια κ' εἶναι χαλασμός·
ἥρωα, φοβᾶμαι νὰ σ' ἀκολουθήσω,

ὁ λόγος σου εἶν' ἀξήγητος χρησμός. —
—Ὁ λόγος μου ἡ ξεγύμνωτη εἶν' ἀλήθεια,
κ' ἡ ἀλήθεια εἶναι σεισμὸς καὶ πειρασμός,

σαλπίστε τον τὸ λόγο μου στὰ πλήθια.
Πίσω καὶ πίσω, πάλε ἀπ' τὴν ἀρχή!
Ροδοζαχαρωμένα παραμύθια,

ἀθώα γιὰ σᾶς δὲν εἶναι πιὰ ἡ ψυχή.
Χτύπα, ἀπαρνήσου, λάβωνε, βλαστήμα,
σβύσε, ξανὰ νἀναστηθῇς, φυλή!—
—Τὸ Εἰκοσιένα;—Ἀστοχασιὰ καὶ κρῖμα!—

19

Ὁ κόλακας κι ὁ ψεύτης χαλασμοί σου,
τῆς ἁμαρτίας πατρίδα, ἄμυαλη Μάννα,
τοῦ κόσμου εἶσαι τὸ σκύβαλο· ἀπελπίσου!

Σὲ λυώσανε τὰ χάϊδια τὰ λαοπλάνα
στοῦ κόλακα τὰ χέρια καὶ στοῦ ψεύτη·
χτυπῆστε τὴ νεκρώσιμη καμπάνα!

Ἡ ψυχή μου μὲ τὸ θυμὸ παντρεύτη·
δὲ στρώνω στὸ κιβούρι σου πορφύρα
τὸ δεκαπεντασύλλαβο τοῦ Κλέφτη.

Χορδὴ στὴ σιδερένια μου τὴ λύρα,
σκληρὴ καὶ λαμπερὴ σὰν τὸ διαμάντι,
ταίριασα κι ἄλλη μιά· γιὰ σένα πῆρα
τὸ τρίστιχο ἀπ' τὴν Κόλαση τοῦ Δάντη!

20

—Ποιητή, καὶ ἡ λυρική σου τούτη ὀργὴ
τοῦ κάκου, ἀγιάτρευτο εἶναι τὸ μαράζι,
δὲν πότισε τὴν ἔρμη στέρφα γῆ

βροχὴ καὶ δὲν τὴν ἔδειρε χαλάζι.
Τοῦ σύγνεφου τοῦ ἀξέσπαστου ἡ μαυρίλα
τὸ ξενύχτι τῶν ἄθεων δὲν ταράζει.

Σάλεψε ἡ σαϊτιά σου κάποια φύλλα,
καὶ στὸ διάβα της μούγγρισε κι ὁ ἀέρας,
καὶ τίποτ' ἄλλο· ἡ λυσσασμένη σκύλλα

τρέχει ἄγγιχτη κι ἀπείραχτο τὸ τέρας.
Σὰν καὶ πάντα, πιστὸ καὶ πανηγύρι.—
—Ἀρχίλοχος δὲν εἶμαι· εἶμαι ὁ πατέρας
ποὺ ξανὰ τοὺς Ἀρχίλοχους θὰ σπείρῃ.

1907.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

Φίλε Νουμᾶ,

Διαβάζω στὸ 275 φύλλο σου τὸ ἀνοιχτὸ γράμμα τῆς Σταχτοπούτας τοῦ Παρισιοῦ. Χαραχτήρισέ με, ὅπως θέλῃς, πές με δύσπιστη, πές με κακόπιστη, πές με Θωμᾶ, ἀλλὰ διαβάζοντάς το σὲ κάθε λέξη, σὲ κάθε γραμμή, καὶ ἰδιαίτερα σὲ κάθε συλλογισμό, ἀντὶς νὰ βλέπω τὸ χαριτωμένο κεφαλάκι Παριζιάνας σκυμμένο ἀπάνου σ' αὐτὰ τὰ λόγια, ξάνοιγα ἕνα βλέμμα σοβαρὸ ἠθικολόγου, ἕνα στριμένο μουστάκι καὶ... πέννα ἀντρίκεια. Γυναῖκα, καὶ νὰ γράφῃ μὲ τέτοιο ὕφος γιὰ τὸ νυφικὸ φόρεμα τῆς Πριγκηπέσσας; Ἀδύνατο. Ἂν εἶτανε γυναῖκα, θἄχε δοκιμάσῃ κι' αὐτὴ τὴ γλύκα καὶ τὴν εὐχάριστη ἀνατριχίλα τοῦ ἀλαφροῦ μεταξιοῦ, καὶ τὸ καμάρι, ὅταν καλοκομένο δείχνει χυτὸ τὸ κορμί, παρουσιάζοντας τὶς γραμμές του σὰν κοντυλοζωγραφισμένες.

Θἄχει δοκιμάσῃ κατόπι τὴν ἱκανοποίηση — ποὺ καὶ τὰ μεγαλείτερα γυναίκεια μυαλὰ δὲν τὴν περιφρόνησαν κι' οὔτε τὴν περιφρονοῦν — τοῦ θαμασμοῦ, ποὺ νοιώθεις γύρω σου, ὅταν ἐξὸν ἀπὸ τὶς φυσικὲς χάρες συμπληρώνουν τ' ὄμορφο κ' οἱ τεχνικὲς τοῦ ντυσίματος καὶ ποὺ ὅταν λείπουν οἱ πρῶτες δὲ σ' ἀφήνουν οἱ δεύτερες νὰ περάσῃς ἀπαρατήρητη. Ἂν εἶτανε γυναῖκα, πρὶν πιάσῃ τὴν πέννα θὰ συλλογίζονταν τὴν πρώτη φορά, ποὺ ἐπίσημα πήγαινε στὸν κόσμο — ὅσο κι' ἂν εἶναι σταχτοπούτα κάπου καὶ κείνη θὰ παρουσιάστηκε — τὴν ἀνησυχία της γιὰ τὴν τουαλέττα της, τὸν πόθο της ν' ἀρέσῃ καὶ τὰ νευράκια της, ἄχ, τὰ γυναίκεια νευράκια! ἂν κάτι δὲν εἶτανε καλοπιτυχημένο. Θὰ μποροῦσε τότες νὰ κατηγορήσῃ τὴν πριγκηπέσσα Μποναπάρτη, γιατὶ ξόδεψε τόσες χιλιάδες γιὰ τὸ νυφικό της φόρεμα ἀφοῦ μάλιστα ὄντας νέα καὶ χαριτωμένη ἤξερε, ποὺ θὰ τὴν ἔβλεπε — καὶ θἄβλεπε μονάχα κείνη γιὰ πρώτη φορὰ ἕνας ὁλάκαιρος λαὸς ἀναστημένος στὴν Ὀμορφιὰ καὶ — τὸ σπουδαιότερο γιὰ τὴ γυναίκεια ματαιοδοξία — λαός, ποὺ εὐκολοενθουσιάζεται καὶ εὐκολοανάβει; Ἂν ἡ Σταχτοπούτα εἶτανε γυναῖκα, εἶχε τὰ ἑκατομμύρια τῆς Μποναπάρτη καὶ 'ρχόνταν στὴν Ἑλλάδα θ' ἀποφάσιζε νὰ κακοντυθῇ καὶ νὰ κάμῃ κακὴ φιγοῦρα, γιὰ νὰ δώκῃ στοὺς φτωχοὺς τοὺς παράδες; Ἂν θὰ τὄκανε, θἄτανε ἐξαίρεση· καὶ εἶναι ὁ μοναχὸς κανόνας, ποὺ ἐξαίρεση δὲν ἔχει.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Σημ. τοῦ Νουμᾶ. Κι ὅμως ἡ Σταχτοπούτα εἶναι γυναίκα καὶ μπορεῖ νἄναι καὶ μοναδικὴ ἐξαίρεση στὸν κανόνα ποὺ βάζει ἡ κ. Δεντρινοῦ.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ

Ἀγαπητὲ Νουμᾶ,

Στὴν «Πρόοδος, πρωϊνὴ ἐφημερὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει», ἀριθμὸς 1128, ὕστερ' ἀπὸ μερικὰ γιὰ τὴ συζήτηση τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἂν ἔπρεπε δηλαδὴ ἢ ὄχι νὰ δεχτοῦν τὶς τριάντα χιλιάδες τοῦ κ. Σεβαστόπουλου, καὶ γιὰ τὴν πολὺ γνωστικὴ ἀπόφασή τους νἀρνηθοῦνε δῶρο μὲ συφωνίες ποὺ ποτὲς δὲ θὰ φυλαχτοῦνε, ὁ Ἀθηναῖος ὁ συντάχτης τοῦ φύλλου γράφει ξέχωρη «ἀνταπόκριση», καὶ ξεσπαθώνει ἐναντίον τῶν καθηγητῶν τῆς πλειονοψηφίας μὲ θάρρος ποὺ μᾶς θυμίζει τὰ σκυλάκια ἐκεῖνα ποὺ καὶ λιοντάρι νὰ δοῦνε γαβγίζουνε, καὶ μάλιστα πιὸ ἀψὰ γαβγίζουνε σὰ δοῦνε λιοντάρι.

Ἀρχίζει ὀνομάζοντας ἀμαθεῖς κ' ἐπιπόλαιους ἀνθρώπους σὰν τὸν Πολίτη καὶ τὸ Λάμπρο, ποὺ τοὺς σέβεται καὶ τοὺς τιμᾶ τὸ Ἔθνος ὅλο ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη. Νομίζει ὕστερα πὼς θὰ τοὺς πειράξῃ ἂν τοὺς ὀνομάσῃ καὶ μαλλιαρούς. Τέλος τοὺς χαραχτηρίζει κι ἀγράμματους, καὶ πονηροὺς (παρεξήγησαν ἐπίτηδες τὰ διαταχθέντα) καί, ποιός ξέρει! σὲ στερνώτερο ἄρθρο μπορεῖ νὰ τοὺς εἴπε καὶ Σλάβους!

Ὅλ' αὐτά, ἐπειδὴ ἡ πλειονοψηφία δὲν παραδέχτηκε τοὺς ὅρους τῶν «Εὐκτικῶν, ἀπαρεμφάτων, καὶ μονολεκτικῶν μελλόντων».

Ἀπὸ τέτοιο ἄρθρο, ὅσο κι ἂν εἶναι ὑβριστικὸ καὶ κακοήθικο, προσμένει βέβαια ὁ ἀναγνώστης πὼς τουλάχιστο ἐκεῖνος ποὺ τὄγραψε θὰ παραδέχτηκε ἴδιος του αὐτοὺς τοὺς ὅρους στὸ λεχτικό του. Ἢ τὸ λιγώτερο καμιὰ «προσέγγιση». Βάλθηκα λοιπὸ νὰ μαζέψω ἀπὸ τὸ ἔργο του μερικὰ δείγματα εὐχτικές, μέλλοντες καὶ παρέφατα. Ὁρίστε τί βρῆκα:

«Μία κλίκα» — «καθαρὰ καὶ ξαστερα» — «ἐπαραγέμισαν» — «διὰ τὰ λιανὰ» — «μοῦ φαίνεται» — «μίαν μεγάλην σκούπαν».

Βρῆκα μ' ἄλλους λόγους κάμποσα δείγματα «μαλλιαρικῆς προσέγγισης» στὰ γράμματά του, ἀρχαϊκὴ ὅμως προσέγγιση εἶμαι βέβαιος πὼς θἄβρισκα πολὺ μεγαλήτερη καὶ πολὺ ἀττικώτερη στὰ ἔργα τοῦ Λάμπρου καὶ τοῦ Πολίτη.

Μόλις σ' ἕνα μέρος παρατήρησα ἕναν ἀρχαϊσμό, ποὺ ἀξίζει τὸ μισὸ κληροδότημα τοῦ κ. Σεβαστόπουλου. Ἐκεῖ ποὺ γράφει *νῦν ἀντὶς τώρα*! Κι αὐτὸ ὅμως μέσα σὲ φράση «καθάρια καὶ ξάστερη» φραγκοδημοτική. Ὁρίστε την: «Νῦν ὅμως οὐδὲν εἶχον νὰ κερδίσουν»!

Ἀπὸ τέτοιους τί νὰ προσμένῃς; Κι ἂν εἴτανε ἀκόμα δυνατὸ νὰ μὴ γνωρίζουμε τὴ μεγάλη ἀξία τῶν Καθηγητῶν τῆς πλειονοψηφίας, πῶς μπορούσαμε νὰ τὸν πιστέψουμε τὸν ἀδέξιο συκοφάντη τῆς «Πρόοδος», ἀφοῦ ἡ κακή του πίστη μαρτυριέται ἀμέσως ἀπὸ τὸ λεχτικό του;

8 – 1 – 908. Ὁ φίλος σου,
Α. Ε.

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Μπομπαρδιζόμαστε μοναχοί μας....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ἀδιάφορο. Νικάμε ὅμως...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Τί λόγος! Νικάμε καὶ χάνουμε τὴν ἐκλογή.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(ἥσυχα)*. Ὁ ἀγώνας μας δὲν εἶναι νὰ πάρουμε τὴν ἐκλογή. Ὁ ἀγώνας μας εἶναι νὰ φωτίσουμε τὸ λαό, νὰν τοῦ ἀνοίξουμε τὰ μάτια. Πρέπει νὰν τὸ καλοχωνέψει ὁ λαὸς πὼς ἴσαμε σήμερα γίνηκε θῦμα τῆς διπλωματικῆς ἀλήθειας, πὼς οἱ πολιτικοί του τονὲ μεταχειριστήκανε γιὰ ὅπλο τους καὶ γιὰ θῦμα τους. Μ' αὐτὸ τὸν ἴδιο τὸ λαό, σκοτώνουν τὸ λαό. Αὐτὰ πρέπει να δείξουμε στὸ λαὸ κ' ἔτσι νὰ πολιτευτοῦμε. Κι ἃ δὲ βγοῦμε μεῖς, θὰ τραβήξουμε ὅμως μὲ τὸ μέρος μας, μὲ τὸ μέρος τῆς Ἀλήθειας, πενήντα ἑκατό, κι αὐτὸ εἶναι κέρδος σημαντικό.....Ἐμεῖς δὲ νικάμε, μὰ νικάει ἡ Ἀλήθεια.

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Γιὰ νἀγαπήσει ὁ λαὸς τὴν Ἀλήθεια, πρέπει νὰ μὴν τὴ γνωρίσει ἀπὸ κοντά.... Μόνο τὄνομά της νἀκούει τὸ παλιάσκερο καὶ λιγώνεται.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Τὄνομά της νἀκούει; Ἐγὼ θαρρῶ πὼς δὲν πρέπει νὰν τἀκούει καθόλου τὄνομά της. Πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ βλέπει μοναχὰ τὸ πρᾶμα, νὰ βλέπει τὴν Ἀλήθεια καὶ νὰ μὴν ξέρει πῶς τὴ λένε. Νά, τὸ καθῆκον τοῦ τίμιου πολιτικοῦ. Νά, τὸ μεγάλο καὶ ἠθικὸ κέρδος τοῦ κάθε ἁγνοῦ ἀγώνα...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰν τὸ νιώσω τέτιο κέρδος.

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Οὔτε γώ.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Δικό σας τὸ φταίξιμο. Δὲν τὸ νιώθετε ἢ δὲ θέλετε νὰν τὸ νιώσετε; Κάπιος ξένος σοφὸς ἔλεγε πὼς ὑπάρχουν ἀθρῶποι ποὔχουν τὰ μάτια τους γερὰ καὶ τὰ ματογυάλια τους σκονισμένα. Τὰ μάτια σας γερὰ τὰ βλέπω. Μήπως ξεχάσατε νὰ ξεσκονίσετε τὰ ματογυάλια σας;

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Τὰ ματογυάλια μας; *(Βγάζει τὰ ματογυάλια του καὶ τὰ κοιτάζει).*

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Χρειάζεται κάπια ὑποχώρηση...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ὁ σκοπός....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ξέρω τί θὰ μοῦ πεῖτε. Ὁ σκοπὸς ἐξαγνίζει τὰ μέσα. Μπαγιάτικο ἐπιχείρημα, πολὺ μπαγιάτικο. Εἶστε νέος, κ. Γυαλιστέ, πρώτη φορὰ πολιτεύεστε καὶ δὲ σᾶς στέκουν τὰ μπαγιάτικα.

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ἐγὼ βλέπω πὼς χάνουμε τὴ νίκη ἀπὸ τὰ χέρια μας....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Μὴν ἀπελπίζεστε καὶ θαρθεῖ ἡ νίκη μιὰ μέρα νὰ μᾶς βρεῖ...

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Φοβάμαι μήπως ἀργήσει νὰ ξημερώσει αὐτὴ ἡ μέρα καὶ στὸ ἀναμεταξὺ ἡ καημένη ἡ νίκη πάθει ρεματισμοὺς καὶ δὲν μπορέσει νὰ κουνηθεῖ ἀπὸ τὴ θέση της...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Θὰν τὴ βοηθήσει στὸ δρόμο της ἡ Ἀλήθεια. Ξέρετε, εἶναι ἀδερφάδες ποὺ ἀγαπιοῦνται παραπολὺ καὶ βοηθάει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Σὲ περασμένες ἐκλογές...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ἀφίστε τὰ περασμένα. Ἡ φρονιμάδα ποὺ βλέπει κατὰ τὰ περασμένα δὲ μᾶς χρειάζεται. Μᾶς χρειάζεται ἡ φαντασία ἡ νεανικὴ ποὺ βλέπει κατὰ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ δημιουργεῖ...

Ο ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Μᾶς χρειάζουνται ὅμως καὶ ψῆφοι κι ὄχι μοναχὰ φιλοσοφίες. Μοῦ δίνεις ψῆφους; Νά, ἡ φιλοσοφία ποὺ πιάνει παράδες σήμερα. Ἐγὼ φεύγω. Ὅ,τι ἀποφασίσετε, καλὰ ἀποφασισμένο *(ἑτοιμάζεται νὰ φύγει).*

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Ἔρχουμαι μαζί σου. Πρέπει νὰ δῶ κάτι σημαντικοὺς φίλους στὸ Σύνταγμα ποὺ συφωνήσαμε νἀρθοῦμε ἀπόψε μαζὶ ἐδῶ.

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Θὰ γυρίσετε βέβαια ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαΐ. Θἀρθοῦν κ' οἱ ἄλλοι ὑποψήφιοι καὶ πρέπει νὰ συνεννοηθοῦμε γιὰ τὴν αὐριανὴ διαδήλωση.

"Ο ΝΟΥΜΑΣ„

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7.
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ «Σκλάβα» τοῦ Γκόλφη — Ἡ ἀπορία τῆς «Ἀκρόπολης» — Οἱ «ἀριστεῖς» — Ὁ Σιμόπουλος...διασκεδάζει! — Ὁ «Ἐργάτης»

ΤΟΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ πρωτοχρονιάτικο μπονομὰ στὸ Ἔθνος τὸν ἔκαμε ὁ συνεργάτης μας **Ρήγας Γκόλφης** *μὲ τὴ «Σκλάβα» του, ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν πρωτοχρονιάτικη «Ἀκρόπολη». Τὴν ξανατυπώνουμε καὶ μεῖς ἐδῶ, ἀφοῦ ὅλ' οἱ ἄλλοι, οἱ ἐπίσημοι, ποὺ μιλήσανε ἀπὸ τὶς φημερίδες τὴν πρωτοχρονιά, μᾶς φουσκώσανε μὲ φρέσκο ἀέρα.*

ΣΚΛΑΒΑ

Διαβαίνει πάνου σου ἄσπλαχνα τὸ πνέμα τοῦ χαμοῦ,
καὶ Σκλάβα πάλε δείχνεσαι δεμένη μὲ τὸ Ψέμα.
Γύρω σου μαῦρα κείτουνται τὰ ρείπια. ἑνὸς σεισμοῦ,
καὶ κάθε ὀχτρός σου θρέφεται μὲ τῆς καρδιᾶς σου τὸ αἷμα.

Στενὸ τὸ μονοπάτι σου, πέρα τὸ κόβει ὁ βοῦρκος.
Κι ἂ μέσα στῶν προγόνω σου τὰ νέφη τριγυρνᾶς,
κρυφὰ σὲ πνίγει ὁ Βούλγαρος, πονηρεμένα ὁ Τοῦρκος,
κι' ὁ Δάσκαλος ὁ Τύραννος σοῦ κόθεται βραχνᾶς.....

Γιατί νὰ γέρνῃς ταπεινὴ στοῦ ψήφου τοὺς Πατριῶτες;
Δούλα γιατί νὰ σέρνῃ σε τῆς νέκρας ὁ Σοφός; ...
Ἄχ! στῆσε μέσα στὸ ραγιὰ μιὰ νέα ψυχή....Καὶ τότες
ἄνοιξε τὰ φτερούγια σου καὶ πέτα πρὸς τὸ Φῶς.

Καὶ πέτα—πάντα εἶναι καιρὸς—ὅπου ἡ Ζωὴ ἀναβρύζει,
σφίξε τὸ Τώρα σύγκορμη, τὰ περασμένα σβύσε,
τὴ Δύναμή σου ἀγκάλιασε καὶ στῆσ' τη μετερίζι.
Μὰ πρῶτα σκύψε πρὸς ἐσέ, καὶ τὰ δεσμά σου λύσε.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

★

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ μας διαβάζει ἄραγες φημερίδες; Ρωτάει ἡ «Ἀκρόπολη» καὶ τὸ ρώτημά της θὰ μείνει, φυσικά, δίχως ἀπόκριση. Ὅταν εἴτανε τώρα τελευταῖα ὁ Βασιλιάς μας στὸ Παρίσι, κάπιος ξένος φημεριδογράφος ποὺ κουβέντιασε μαζί του, μᾶς πλεροφόρησε πὼς ὁ Βασιλιᾶς μας ξέρει ὅ,τι γίνεται στὴν Εὐρώπη. Γιὰ νὰν τὰ ξέρει, σημαίνει πὼς διαβάζει ξένες φημερίδες. Ἄ δὲ διαβάζει τὶς δικές μας, δὲ σημαίνει τίποτα. Τὶς διαβάζουμε μεῖς καί τὰ προκόψαμε. Γιατὶ νὰν τὶς διαβάζει κι ὁ Βασιλιάς μας; Ἀπὸ τὶς ξένες φημερίδες μαθαίνει καλύτερα τί γίνεται στὸ Κράτος του.

★

ΕΓΙΝΕ καὶ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Ναυτικοῦ, κι ἀμέσως στὶς φημερίδες ἀκουστήκανε φωνὲς καὶ διαμαρτύρησες πὼς οἱ «ἀριστεῖς» παραγκωνιστήκανε καὶ διοριστήκανε στὸ ἐπιτελεῖο κεῖνοι ποὺ ὑποστηρίζουνται ἀπὸ τὸ κόμμα. Ἄ διοριζόντουσαν οἱ «ἀριστεῖς», οἱ ἴδιες πάλι φωνὲς θἀκουγόντουσαν. Παλιά μας ἀρρώστια αὐτή, ὅσοι μένουμε ὄξω ἀπὸ τὸ χορό νἄμαστε «ἀριστεῖς» κι ἀδικημένοι, κι ὅσοι μπαίνουμε μέσα νὰ μὴν ἀξίζουμε τίποτα.

Ἂς παραδεχτοῦμε τελοσπάντων πὼς ἀληθινὰ παραγκωνιστήκανε οἱ «ἀριστεῖς». Μὰ θὰν τὸ παραδεχτοῦμε μοναχὰ ὅταν καὶ κεῖνοι ποὺ σκίζουνται σήμερα γιὰ τοὺς παραγκωνισμένους παραδεχτοῦνε μαζί μας πὼς εἶναι γιὰ τὰ σίδερα κεῖνος ποὺ παραδέχεται σήμερα ὅτι, μέσα σ' ἕνα γενικὸ ξεχαρβάλωμα, ἔπρεπε νὰ γίνει ἡ μοναδικὴ ἐξαίρεση στὸ Ἐπιτελεῖο τοῦ Ναυτικοῦ καὶ νἀρχινήσει ἀπ' αὐτὸ ἡ καλιτέρεψη.

★

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ χρόνος τονὲ βρῆκε τὸ Σιμόπουλο στὴν ἐξῆς παράξενη κατάσταση. Ὑπουργὸς δὲν εἶναι, μὰ οὔτε παραιτήθηκε ἀκόμα, οὔτε καὶ παύτηκε. Τί εἶναι;

Ὁ Σιμόπουλος εἶναι ἄρρωστος. Δηλαδὴ μεταχειρίζεται μὲ περίσσια τσαχπινιὰ ἕνα καινούριο πολιτικὸ τερτίπι, τὴν ἀρρώστια, γιὰ νὰ βασανίσει κάμποσες μέρες ἀκόμα τὸ Θεοτόκη.

Κ' ἡ Α. Μ. θὰ ξεκαρδίζεται στὰ γέλια βλέποντας τὴν ἀνάλατη αὐτὴ Ὑπουργικὴ σαλάτα. Μπορεῖ ὅμως νὰ μὴν ξέρει καὶ τίποτα ἀφοῦ, εἴπαμε, δὲ διαβάζει δικές μας φημερίδες, κι ὁ ξένος τύπος δὲν τὸν πλεροφόρησε ἀκόμα γιὰ τὴν ψευταρρώστια τοῦ Ὑπουργοῦ του.

★

ΣΤΟ ΒΟΛΟ ἀρχίνησε νὰ βγαίνει μιὰ φημερίδα σοσιαλιστική, ὁ «Ἐργάτης», γραμένη στὴ ζωντανή μας γλώσσα. Διαβάζοντας κανεὶς τὸν «Ἐργάτη» τοῦ Βόλου, νιώθει κάπιο δυνατὸ ξαλάφρωμα στὴν ψυχή του, γιατὶ πρώτη φορὰ βγαίνει φημερίδα νὰ μιλήσει ἀπευθείας στὸ λαὸ νὰν τοῦ δείξει τὴ δύναμή του καὶ τὰ δικαιώματά του, ποὺ πλιατσικολογοῦνται σήμερα ἀπὸ τὸν τελευταῖο πολιτικὸ τενεκέ.

Νὰ μᾶς ζήσει λοιπὸν ὁ «Ἐργάτης» καὶ νἀκουστεῖ μὲ τὸν καιρὸ ἡ φωνή του σὲ κάθε γωνιὰ τῆς πατρίδας μας.

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

[Μὲ χαρὰ δημοσιεύουμε σήμερα στὸ «Νουμᾶ», τὴν ὁμιλία ποὺ ἐδῶ καὶ λίγες μέρες, ἔκαμε στὴν Ἀλεξάντρεια, στὴ σάλα τῆς «Ἑλλ. Ἕνωσης τῆς Αἰγύπτου», ὁ κ. Κώστας Τρικογλίδης, δημοτικιστὴς ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀφωσιωμένους στὸν Ἀγῶνα.

Ἡ «Ἑλληνικὴ ἕνωση τῆς Αἰγύπτου» εἶναι ὁ σύλλογος ἐκεῖνος, ποὺ πρὸ λίγου καιροῦ συστήθηκε στὴν Ἀλεξάντρεια ἀπὸ τὸ γιατρὸ κ. Λαγουδάκη, ποὺ ἐγκαταστάθηκε τώρα τώρα στὴν ἑλληνικὴ χώρα τοῦ Νείλου, καὶ μὲ ἀξιέπαινη λαχτάρα καταπιάστηκε τὸ μεγάλο ἔργο, νὰ συγκεντρώσει στὸ Σύλλογο αὐτόνε, τοὺς Ρωμιοὺς ποὺ βρίσκουνται κεῖ κάτου, παλεύοντας ἀνάμεσα σὲ τόσες πολυποίκιλλες φυλές.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τοῦ Σύλλογου, εἶναι καὶ ἡ πνεματικὴ καλλιέργεια τοῦ λαοῦ μὲ ὁμιλίες. Καὶ ὅπως γίνεται σ' ὅλους τοὺς Ρωμαΐκους σύλλογους, οἱ ὁμιλίες ἀρχίσανε μὲ τὰ ταμπουρλίσματα τῆς ἐπίσημης καθαρεύουσας. Μονάχα ὁ κ. Τρικογλίδης εἶχε τὸ θάρρος ν' ἀνεβῇ στὸ βῆμα, καὶ ἀνάμεσα στὸ πιὸ προληφτικὸ ρωμαΐκο κοινὸ—καθὼς εἶναι τὸ κοινὸ τῆς Ἀλεξάντρειας—νὰ μὴ διστάξει νὰ μιλήσει τὴν Ἐθνική μας γλῶσσα. Καὶ τὸ κοινὸ αὐτό, ποὺ τὄχουνε πνίξει οἱ πάτριες κουβέντες, δὲν μπόρεσε νὰ μὴ συγκινηθεῖ ἅμα ἄκουσε μὲ τὴν ἀληθινή του γλώσσα τὰ τόσα ὡραῖα πράματα ποὺ τοῦ ξεϊστόρησε ὁ Τρικογλίδης μας, καὶ στὸ τέλος ἐνθουσιάστηκε. Κ' ἔβλεπες τότες νὰ σφίγγουνε τὸ χέρι τοῦ ὁμιλητή, ἄντρες σοβαροὶ καὶ γυναῖκες νὰ τοῦ προσφέρουνε ἄνθια, καὶ νὰ μὴν ξέρουνε πὼς νὰ τοῦ ἐκφράσουνε τὴ χαρά τους.

Ὁ Τρικογλίδης, μαθαίνουμε, πὼς κι' ἄλλες τέτιες ὁμιλίες θὰ κάμει στὸ Σύλλογο τῆς Ἀλεξάντρειας, κ' εὐχόμαστε νὰ τραβήξει τοὺς πιὸ φωτισμένους ἐκεῖ κάτου, γλήγορα γλήγορα μὲ τὸ μέρος τῆς Ἀλήθειας].

«Θαρσεῖν χρῇ, τάχ' αὔριον
ἕσετ' ἄμεινον. Κουράγιο
πρέπει νἄχουμε, θὰ ξημερώσει
κ' ἡ καλὴ μέρα».

Μιὰ μέρα τὸ περασμένο καλοκαῖρι, μοῦ ἦρθε ἄξαφνα στὸ νοῦ μου, νὰ κάνω περίπατο γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ποὺ εἶμαι στὴν Ἀλεξάντρεια, ἴσαμε τὸ ἀρχαῖο φρούριο ποὺ βρίσκεται στὴν ἀριστερὴ ἄκρη τοῦ ἀνατολικοῦ λιμανιοῦ, ποὺ ἴσα ἴσα χτὲς τὸ βράδυ ὁ σεβαστός μας κ. Λαγουδάκης μᾶς εἶπε πὼς μιὰ φορὰ λεγότανε «Βασιλικὸς λιμὴν» καὶ εἴτανε τὸ λιμάνι τοῦ στόλου τῶν Πτολεμαίων. Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια δὲν ξέρω τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ φρουρίου οὔτε τὴν ἱστορία του. Χωρὶς ἄλλο ὁ ἴδιος ὁ κ. Λαγουδάκης, ποὺ εἶναι τόσο βαθὺς γνώστης τῆς ἱστορίας, θὰ τὴν ξέρῃ καὶ ἴσως νὰ μᾶς τὴν πῇ καμιὰ φορά. Γνωρίζει πολὺ καλὰ πόσο ρουφᾶμε τὰ λόγια του, μὲ τὸν ὡραῖο καὶ γλυκὸ λόγο ποὺ ξέρει νὰ μᾶς φανερώνῃ τὶς γνῶσες του καὶ νὰ μᾶς φωτίζει.

Ἔκανα τὸν περίπατό μου καὶ ἔφτασα ὡς ἐκεῖ. Ἕνα μικρὸ σῶμα στρατιωτῶνε κάθεται κεῖ μέσα μὲ τὶς φαμίλιες τους, καὶ ὁ φύλακας κάτω στὴ μεγάλη πόρτα δὲ μ' ἄφησε νὰ μπῶ μέσα. Λυπήθηκα, γιατί, σᾶς εἶπα, μοῦ εἶχε μπεῖ μέσα μου κείνη τὴν ἡμέρα ἡ περιέργεια νὰ δῶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ φρουρίου, καὶ λυπήθηκα γιατὶ ἔκανα ἕναν κόπο ἄδικο, καὶ ἔφευγα μὲ θλίψη.

Ἔξαφνα μιὰ τρύπα μεγάλη, γινομένη χωρὶς ἄλ-

Ο ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Βέβαια, θὰ γυρίσουμε. Κ' ἐλπίζουμε νὰ βροῦμε τὸν κ. Στρωτὸ μὲ ἡμερώτερες καὶ λαϊκώτερες ἰδέες....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(σὰν ἀπὸ μέσα του)*. Χαμένη ἐλπίδα!

(Ὁ ΑΓΛΥΚΑΝΤΟΣ κι ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ χαιρετοῦν καὶ φεύγουν).

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ *(ὕστερ' ἀπὸ μικρὴ πάψη, παγαίνοντας σιμὰ στὸ Στρωτό)*. Ἔλα νὰ σκεφτοῦμε σοβαρώτερα...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Δηλαδὴ νὰ σκεφτοῦμε σὰν τὸ Γυαλιστὸ καὶ τὸν Ἀγλύκαντο; Μπακαλικώτερα;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Κάμε μιὰ θυσία ἐπιτέλους γιὰ τὸ χατίρι μου.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Νὰ θυσιάσω τὸν ἑαυτό μου;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Δὲν τονὲ θυσιάζεις· τονὲ σώζεις καὶ μᾶς σώζεις κι ὅλους μας.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Γίνουμαι ψεύτης καὶ σώζουμαι; Ἂν εἶναι δηλαδὴ σωτηρία γιὰ ἕναν πολίτη τὸ νὰ βγεῖ βουλευτής.

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Μὰ καὶ μεῖς δὲν εἴμαστε ψεῦτες.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ὀχτρεύεστε ὅμως τὴν ἀλήθεια, ποῦναι κάτι χερότερα. Τὴν ὀχτρεύεστε γιατὶ τὴ φοβάστε.

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ *(μαλακά)*. Εἶμαι μεγαλύτερός σου δέκα περίπου χρόνια καὶ ξέρω κάπως καλύτερα τὸν κόσμο ἀπὸ σένανε. Ἀπὸ παιδὶ πολιτεύουμαι καὶ εἴκοσι χρόνια τώρα δὲν ἔλειψα ἀπὸ τὴ Βουλή. Τώρα κινδυνεύω νὰ μείνω ὄξω γιὰ ἕνα καπρίτσιο σου...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ *(σοβαρά)*. Ἂν εἶναι νὰ καταστραφεῖς ἀπὸ μένα, ἐγὼ τραβιέμαι ἀπὸ κοντά σου, δηλώνω αὔριο πὼς κατεβαίνω μοναχός μου στὸν ἀγώνα, κ' ἔτσι οὔτε λόγου σου, οὔτε ὁ νεαρὸς κ. Γυαλιστός, οὔτε κανένας ἄλλος ἀπὸ τὴ συντροφιά σας ζημιώνεται ἐξαιτίας μου...

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Τώρα πιά; Εἶναι ἀργά. Ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μέρες ἔχουμ' ἐκλογὴ καὶ θἄναι νόστιμο νὰ μαθευτεῖ ὄξω πὼς ἕνας τοῦ συδυασμοῦ μας ἀποτραβιέται. Δὲν εἶναι κουβέντες σοβαρὲς αὐτές....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Τότε ἂς πέσουμε μαζί. Μιὰ καὶ μὲ δεχτήκατε στὸ συδυασμό σας, μιὰ καὶ δεχτήκατε τὴν Ἀλήθεια γιὰ ἐκλογικό σας σύβολο, ἔχετε καθῆκο νὰ δεχτεῖτε ἀγόγγυστα κι ὅλες τὶς συνέπειες τοῦ συβόλου μας...Μὲ τὴν Ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴν Ἀλήθεια... Πόσο ὡραῖο καὶ πόσο μεγάλο εἶναι νὰ συντριφτεῖ κανεὶς κάτου ἀπὸ ἕνα τέτιο σύβολο!....*(Πάει καὶ ξαπλώνεται σὲ μιὰ πολτρόνα. Ὁ Καλόκαρδος στέκεται σκεφτικός. Γιὰ λίγη ὥρα σωπαίνουν).*

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ *(μπαίνοντας ἀπὸ πλαγινὴ πόρτα καὶ κρατώντας δισκάκι ἀσημένιο μὲ ροκογυάλια)*. Σᾶς ἔφερα ἀπό 'να ὀρεχτικό...Μπᾶ! Ἔλεγα πὼς εἶναι κ' οἱ ἄλλοι μέσα...Εἴτανε νὰν τὸ φέρει ἡ κ. Ρωξάνη μὰ τῆς ἦρθε κάπια βίζιτα κ' ἔμεινε στὴν τραπεζαρία. *(Ἀπορώντας ποὺ δὲν τῆς μιλοῦν).* Πῶς! Δὲ θὰ πάρετε τὸρεχτικό σας; *(Προσφέρνει στὸν κ. Καλόκαρδο).*

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ *(πίνοντάς το)*. Εὐχαριστῶ.... Πάρε καὶ σύ, Δῆμο...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Δὲ θέλω...Δὲν ἔχω ὄρεξη...

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Αἴ, τώρα ἔχεις συντροφιά... Μιὰ στιγμὴ νὰ κατεβῶ κάτου στὸ γραφεῖο. Ἔχω νὰ στείλω μερικὰ γράμματα κ' εἶναι ἀνάγκη νὰν τὰ φροντίσω ἀπόψε...*(Φεύγει ἀπὸ πλαγινὴ πόρτα).*

(Ἀκολουθεῖ)

λο τὶς μέρες τοῦ μπομπαρδισμοῦ στὸ Δυτικὸ μέρος τοῦ φρουρίου μοῦ κίνησε τὴν προσοχή μου. Σκέφτηκα πὼς μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ τρόπος νὰ μπῶ μέσα ἀπὸ κεῖνο τὸ μέρος. Ἐπλησίασα. Ἡ θάλασσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν πλευρὰ βρέχει τὴ βάση ὅλη τοῦ φρουρίου, μὰ τὰ νερὰ εἴτανε χαμηλὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, καὶ μὲ μεγάλη προσοχὴ μπόρεσα νὰ φτάσω ἴσαμε τὴν κλέφτικη εἴσοδό μου, «*ἀβρόχοις ποσὶ*» ποὺ λένε. Ἐμπῆκα μέσα. Μιὰ μεγάλη γκαλερία ποὺ εἶναι στὸ μάκρος τῆς Βοριανοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ φρουρίου, μὲ μικρὲς ἢ μεγάλες κάμαρες καὶ πορτίτσες πρὸς τὴ θάλασσα γιὰ τὰ κανόνια μ' ἔφερε ἴσαμε τὴ βοριανὴ πλευρά. Ἐκεῖ ὁ δρόμος μου ἔκλεινε. Ὑπῆρχε μιὰ πόρτα μὲ κάγκελα,κλειδωμένη κι' ἐμπόδιζε κάθε συγκοινωνία τοῦ φρουρίου μὲ τὴν γκαλερία. Μὰ δὲ μ' ἔνοιαζε. Ἔφτανε γιὰ μένα πὼς μπόρεσα νὰ κάνω τὸ σκοπό μου, νὰ μπῶ μέσ' τὸ φρούριο, ἀδιάφορο ἂν δὲν μποροῦσα νὰ τὸ δῶ ὅλο. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μέσα του πάντα τὸ ψυχόρμητο τῆς ἀνυποταξίας καὶ τῆς ἐκδίκησης. Ἐπειδὴ μοῦ ἀρνήθηκαν τὴν εἴσοδο, νόμιζα πὼς ἐκδικήθηκα μπαίνοντας μέσα κλεφτάτα. Ἂς εἶναι. Ἐκεῖ κατὰ σύμτωση, ὑπάρχει ἄλλη μιὰ τρύπα γινομένη ἀπὸ Ἀγγλικὴ μπόμπα, οἱ βράχοι εἶναι ῥιγμένοι ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ, καὶ ἀνοίγει τὸ στόμα της στὸ πέλαγος. Κάτω ὁ βράχος ὁ φυσικὸς ποὺ εἶναι ἀπάνω χτισμένος ὁ πύργος, δείχνει δυὸ τρεῖς κορυφὲς πάνω ἀπὸ τὰ νερά, καὶ λίγο πέρα τὸ βάθος, καὶ τὰ πλατιὰ νερὰ τῆς θάλασσας!

Ἔχει σᾶς βεβαιώνω, κάτι τι τὸ ῥωμαντικὸ ἡ θέση ἐκείνη. Ὡς πέρα ἁπλώνεται τὸ φαρδὺ πέλαγος σὰν ἕνας ἀπέραντος μαντύας, καὶ στὸ τέλος ὁ οὐρανὸς γελάει καὶ λὲς κάνει κόρτε μὲ τὴ θάλασσα. Πολὺ κοντὰ βλέπεις κἄτι θολὰ νερὰ καὶ τὸ κῦμα νὰ χτυπᾷ ἀλύπητα τοὺς βράχους. Θαρρεῖς πὼς ἀκοῦς τὸ μούγκρισμα τοῦ λιονταριοῦ ἢ τοὐλάχιστο τὸ ἀγρίεμα τοῦ σκύλλου. Θαρρεῖς πὼς βλέπεις μιὰ προσπάθεια, μιὰ μανία λυσσασμένη τοῦ κυμάτου νὰ ξεκάμῃ ἀπὸ τὴ μέση τὸ βράχο, νὰ τόνε ῥίξῃ νὰ τόνε καταπιῇ. Καὶ βλέπεις ὁλοφάνερα ἕναν πόλεμο καθημερινὸ,ἀδιάκοπο, μιὰ πάλη ἀτέλειωτη. Μὰ ἀκοῦς ὅμως ἀπὸ μέσα αὐτῆς τῆς τραγῳδίας καὶ κἄτι τι ἄλλο νὰ ἀντηχᾷ στὴν ψυχή σου, ἕνα τραγοῦδι «*ποῦ ὅμοιο νὰ μὴν ἀκούστηκε ποτὲ στὴ γῆ*» καὶ κἄπια γλυκιὰ μελωδία νὰ κυλᾷ, ὄμορφα ὄμορφα στ' αὐτί σου.

Μιὰ παθιασμένη ψυχή, μιὰ ἀδύνατη ψυχὴ θαρρῶ πῶς μπορεῖ νὰ δῇ ὁλοφάνερα τὸ θάνατο κεῖ πέρα. Μπορεῖ ὅλα νὰ τὰ ἐξηγήσῃ, καὶ σ' ὅλα νὰ δώσῃ, σημασία. Μπορεῖ ἄξαφνα, τὸ κῦμα καὶ τὶς χίλιες δυὸ ἀναδίπλωσές του νὰ τὶς πάρῃ γιὰ μιὰ μεγάλη ἀγκάλη θερμὴ καὶ ἐπιθυμητὴ καὶ τὸ μουρμούρισμά του γλυκὸ καὶ ἁπαλὸ μουρμούρισμα,σᾶ νὰ τοὺς λέῃ «Ἔλα ἐδῶ. Ἔχω γιὰ σένα μιὰ ἀγκάλη γλυκιὰ καὶ θερμή. Παράτησε τὸν κόσμο τὸν τιποτένιο, μὲ τὰ πάθη του καὶ μὲ τοὺς πόνους του, καὶ ἔλα πλάγιασε γλυκὰ μαζί μου . . . . . .»

Δὲν ξέρω πόσον καιρὸ ἔμεινα κεῖ πέρα. Ἐγὼ εἶμαι βαθὺς θαυμαστὴς τῆς φύσης καὶ λάτρης. Ἀπὸ μικρὸ παιδὶ θυμοῦμαι πὼς ἡ Μεγάλη μας αὐτὴ Μητέρα, μὲ συντάραζε πάντα. Ἡ θάλασσα ἢ ὁ οὐρανὸς εἴτε τὴν ἡμέρα μὲ τὸ ἡλιοπερίχυμά του καὶ τὰ σύγνεφά του, εἴτε τὴ νύχτα μὲ τὴν ἀνταύγεια τοῦ πλήθους τῶν κόσμωνε ποὺ εἶναι κεῖ πάνω, ἢ μιὰ πεδιάδα ἢ ἕνα λαγκάδι, ἢ ἕνα βουνὸ ἢ ἕνας μικρὸς λόφος. Καὶ ἕνα ὡραῖο δέντρο ἀκόμα θυμοῦμαι μὲ ἔκανε πάντοτε νὰ συλλογίζουμαι τὴν Καλοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ἕνα λουλοῦδι μάλιστα μοῦ ἔφερνε καὶ μιὰ προσευκὴ στὰ χείλη μου. Μάλιστα τὸ ῥόδο. Ἐδῶ μαζεύεται ὅλη ἡ καλοσύνη, ὅλη ἡ μακροθυμία τῆς Θείας Προνοίας. Ὅλα τὰ ἄλλα, τὴν τροφή μας, τὶς δύναμές μας τὶς ἐπιθυμίες μας μᾶς τὶς δίνει γιὰ τὴν ὕπαρξή μας καὶ μόνο, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ῥόδο εἶναι ἕνα δῶρο της εἶναι μιὰ ἀπόλαψη ποὺ μᾶς δίνει. Ἡ εὐωδιά του καὶ τὸ χρῶμα του εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς ζωῆς, ὄχι ὁ ὅρος της. Ἐδῶ θὰ Σᾶς πῶ κάτι γιὰ τὴν ἀλήθεια. Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι δανεικά. Τὰ εἶπε ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλίτερους σημερινοὺς συγραφεῖς τῆς ἀγγλίας ὁ Sir Conan Doyle, μὰ τὰ βρῆκα τόσο νὰ συφωνᾶνε μὲ τὶς ψυχικές μου διάθεσες ὥστε τὰ οἰκειοποιήθηκα.

Λοιπὸν δὲν ξέρω πόση ὥρα ἔμεινα κεῖ πέρα θαυμάζοντας τὴ φύση καὶ λατρεύοντάς τηνε. Σηκώθηκα ὅμως πιὰ γιὰ νὰ φύγω, ὅταν ἄξαφνα μοῦ κίνησαν τὴν περιέργεια κάτι γράμματα χαραγμένα στὸν τοῖχο μὲ μολύβι. Πλησίασα. Ῥωμαϊκὰ γράμματα, μισοσβυσμένα ἀπὸ τὸ χρόνο, ἀπὸ τὴν ὑγρασία ἀπὸ τὴν ἁρμύρα τῆς θάλασσας εἴτανε γραμμένα κεῖ πάνω. Μπόρεσα καὶ διάβασα ὅμως. Μιὰ γραμμὴ μὲ μεγάλα γράμματα ἔλεγε Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΠΑΛΗ, ἀπὸ κάτω ἄλλη ΠΑΛΕΨΕ ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΣΗΣ ἀπὸ κάτω ΝΙΚΗΣΕ ΤΗ ΖΩΗ ΓΙΑ ΝΑ ΕΥΤΥΧΗΣΗΣ ἀπὸ κάτω παραδόξα, ἐγγλέζικα IT IS HUMAN TO ERR Καὶ ἀπὸ κάτω δυὸ στίχους ἀπὸ κἄποιο ποίημα μὲ ψιλὰ γράμματα. Δὲν μπόρεσα νὰ διακρίνω παρὰ τρεῖς λέξες ἀπὸ αὐτοὺς «*Καρδιά*» . . . . . «*πληγή σου*» στὸν πρῶτο στῖχο καὶ μιάμιση στὸ τέλος τοῦ δευτέρου «*μοί σου*». Τὰ ἄλλα τὰ εἶχε φάει ὁ χρόνος. Δὲν ξέρω τί μοῦ συντάραζε τὴν ψυχὴ κείνη τὴν ὥρα. Μύριες σκέψες καὶ μύριες ἐρώτησες μοῦρθαν στὸ νοῦ μου. Ποιὸς τἄγραψε αὐτὰ τὰ λόγια; πότε; γιατί; σὲ πιὰ ψυχικὴ διάθεση; μὲ πόνο ἢ μὲ χαρά; μὲ ἀγάπη ἢ μὲ μῖσος; χίλια ἐρωτήματα ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ δώσω σὲ κανένα ἀπάντηση . . .

Τὰ παρατήρησα μὲ μεγαλήτερη προσοχή; Ἐπειδὴ κατάγεινα μιὰ φορὰ στὴ γραφολογία, ἂν καὶ μισοφαγωμένα τὰ γράμματα, μπόρεσα νὰ καταλάβω ἀπὸ τὶς γενικὲς γραμμὲς ὅτι ὅποιος κι' ἂν τἄγραψε εἶχε χαραχτῆρα ἔξοχο καὶ ψυχὴ δυνατή. Τὸ παραδοξότερο ὅμως ἀπ' ὅλα, κύριοι, εἴτανε ὅτι παρατηρῶντας ἄλλη μιὰ φορὰ τὰ γράμματα, ἔκανα μιὰ θεωρία τολμηρὴ ἴσως καὶ ῥιψοκίντυνη πὼς εἴτανε γυναῖκα ποὺ τἄγραψε, γυναῖκα μὲ ἔχταχτη φύση καὶ ἰσχυρὸ χαραχτῆρα. Ποιὰ λοιπὸν εἴτανε αὐτὴ ἡ γυναῖκα; Αὐτὸ θὰ μείνῃ, πάντα μυστήριο.—Γιατὶ τἄγραψε: Πῶς βρέθηκε κεῖ πέρα καὶ ποιὰ ψυχικὴ ὁρμὴ τὴν ἔκαμε νὰ χαράξῃ στὸν τοῖχο τὰ ὡραῖα, ἀληθινά, αὐτὰ λόγια;

Ἔκανα χίλιους συμπερασμοὺς καὶ πολλὲς νύχτες ἀγρύπνησα βασανίζοντας αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἄραγες καμιὰ γυναῖκα ἀδικημένη ἀπὸ τὸν ἔρωτα, παρατημένη ἀπὸ τὸν ἐραστή της ἦρθε νὰ βρῇ τὴ γαλήνη δῶ πέρα καὶ τἄγραψε μὲ πόνο, ἢ γυναῖκα ποὺ τὴν ἐπεσκέφτηκε ἄξαφνα ἡ δυστυχία μ' ὅλα της τὰ τρομερὰ χτυπήματα, ἢ καμιὰ ἁμαρτωλὴ ποὺ συναιστάνθηκε ὅλο τὸ μέγεθος τῆς συφοριασμένης της μοίρας, ἢ καμιὰ ποὺ ἔχασε κάθε πολύτιμο ποὖχε στὸν κόσμο τοῦτο, τὸ πᾶν, καὶ ἦρθε νὰ δώσῃ τέλος στὴ ζωή της; Ἕνας μονᾶχα στὸ τέλος συμπερασμὸς κυρίεψε τὸ πνεῦμα μου, πὼς εἴτανε ἀπατημένη γυναῖκα καὶ ζητοῦσε τὸ θάνατο. Ἀντίκρυσε καθαρὰ τὸ αἶσχος, τὴ ντροπὴ τὴ σάπια ζωή της καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἀδυναμίας ἀποφάσισε νὰ φέρῃ ἕνα τέλος καὶ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Καὶ ἡ ἀπόφασή της τὴν ἔφερε κεῖ πέρα. Μὰ κύτταξε τί συνέβηκε. Ὁ ἰσχυρὸς χαραχτῆρας της, ἡ δύναμη τῆς ζωντανῆς ψυχῆς της τῆς ἔφερε ἄλλες σκέψες, ἄλλες ἰδέες. Πιὸ γερές.

Σὲ μιὰ στιγμὴ μόνη της ἔδωσε παρηγοριὰ στὸν ἑαυτό της. Μᾶς τὸ λέει αὐτὸ φανερὰ ὁ ἀγγλικὸς στῖχος ποὺ ἔγραψε. It is human to err: Καημένη ψυχή, εἶπε, κουράγιο! «ἀνθρώπινο εἶναι τὸ ἁμαρτάνειν». Εἶδε μπροστά της τὸ θάνατο, ποὺ ζήτησε, μιὰ ὁρμὴ στὰ ἐμπρὸς καὶ ὅλα θὰ τέλειωναν. Καὶ εἶπε: Καὶ τί μ' αὐτό; Θὰ ξεπλυθῇ ἄραγες ἡ ἀτιμία μου; ποτές. Ἂς τὴν ὀνομάσουμε, ἐπειδὴ δὲν ξέρουμε τὄνομά της Ἑλένη. Θὰ μείνῃ τὄνομά της ἀτιμασμένο, θὰ ποῦν οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι, οἱ γνωστοί, σὲ παρόμοιες περίστασες: *σὰν τὴν Ἑλένη*. Καὶ πάντα ἡ ἀνάμνησή της θὰ συντροφέβεται μὲ τὴν ἀτιμία. Ὄχι, εἶπε. Δὲν πρέπει νὰ μὲ πιάσῃ ἡ δειλία. Μακρυὰ οἱ σάπιες ἰδέες, μακρυὰ ὁ θάνατος. Δὲ σὲ φοβοῦμαι, θάνατε, μὰ δὲ σὲ θέλω. Καὶ σύ, ζωή, θὰ πολεμήσω μαζί σου, καὶ θὰ σὲ νικήσω καὶ θὰ πάρω ἀπὸ σένα ὅ,τι ἀληθινὸ ἔχεις, ὅ,τι μεγάλο, ὅ,τι ἱερὸ καὶ τίμιο καὶ θὰ τὸ κάνω σύντροφο τῆς κατοπινῆς μου ζωῆς. Καὶ ἔφυγε ἀπὸ κεῖ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἀπόφαση, μὲ τὶς πιὸ ζωντανὲς ἰδέες, καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς σήμερα παλέβει ἀκόμα, πὼς ἀκόμα περπατᾶ στὸν ἀγκαθένιο δρόμο τῆς νέας της ζωῆς, στὸ δρόμο ποὺ φτάνει στὴν ἀρετὴ καὶ στὴν τιμή. Καὶ πρὶν φύγῃ κἄτι τὴν ἔκαμε, μιὰ χαρὰ ἐσωτερικὴ ἴσως, μιὰ ἐσωτερικὴ ἀνακούφηση ἢ ἴσως ἕνας γλυκόπικρος πόνος νὰ χαράξῃ: Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΠΑΛΗ.

Ἴσως νὰ γελιέμαι, ἴσως καθένας ἀπὸ Σᾶς νὰ κάνῃ καὶ δικό του συμπερασμὸ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, καὶ μάλιστα σᾶ λάβῃ τὸν κόπο καὶ πάῃ ὡς ἐκεῖ καὶ δῇ μὲ τὰ μάτια του τὰ γράμματα. Ὅποιος θέλει μπορῶ νὰ τὸν ὁδηγήσω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ ὅμως τὸ πρᾶμα θαρρώ, καὶ σεῖς ἀκόμη θὰ συφωνᾶτε μαζί μου, πὼς τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἅγια. Τί ἄλλο εἶναι ἡ ζωή, παρᾶ μιὰ ἀκατάπαυστη πάλη, ἕνας ἀτέλειωτος ἀγώνας! ἀλλὰ «*μακάριος ὁ μέχρι τέλους ὑπομείνας. Οὗτος σωθήσεται.*»

Ἀντικρύσετε λοιπὸν χωρὶς δειλία, τὴ ζωή, μ' ὅλες τὶς πίκρες της καὶ μ' ὅλες τὶς κακοριζικές της. Παρατῆστε κάθε σάπιο, θάφτε κάθε πεθαμένο, καὶ τραβάτε μπρὸς μὲ θάρρος, μὲ ἐλπίδα, μὲ τὴν πεποίθηση στὸν ἑαυτό σας, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἐγώ σας, τὸ δρόμο ποὺ σᾶς ἄνοιξε ἡ τύχη ὅσο ἀγκαθένιος καὶ ἂν εἶναι. Ἔχετε σύντροφο τὸ καθῆκον καὶ βαχτηρία τὴ συνείδηση, καὶ σὰ φτάσετε κεῖ πάνω στὴν ἄκρη τοῦ βουνοῦ, θὰ δῆτε ἕνα ὁρίζοντα εὐτυχίας, καὶ ν' ἀνατέλνει ὁ Ἥλιος, ὁ Ἥλιος τῆς εὐδαιμονίας, τῆς γαλήνης, τῆς ἀγάπης. Θὰ εἶναι δικός σας ὁ Ἥλιος. Φυλαχτῆτε ἀπὸ τὸ θάνατο. Ὄχι τὸ σωματικὸ θάνατο, τὸ θάνατο τῆς ψυχῆς. Τὴν ἁμαρτια. Νὰ τὸ ξέρετε. Μᾶς παρακολουθεῖ παντοῦ, μᾶς παραμονεύει, ἕνα βῆμα κάνουμε μπρός, ἕνα βῆμα κάνει καὶ κείνη Παραμονεύει. Μιὰ στιγμὴ περιμένει μὲ τὰ ἄγρυπνα μάτια της, μιὰ στιγμὴ ἀδυναμίας γιὰ νὰ μπῇ μέσα μας, καὶ μᾶς κάμῃ ἐρείπιο τὴν ψυχή μας καὶ τὴ ζωή μας τάφο. Μά, ἂν ἔχουμε μιὰ τέτοια κακὴ τύχη καμιὰ φορά, ἂν ἡ ἁμαρτία βρῇ τὴν περίσταση καὶ μπῇ μέσα μας, ἂ βγοῦμε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο μας, ἢ ἂν ἡ δυστυχία μᾶς χτυπήσῃ ἀλύπητα μὲ τὰ βαριὰ τὰ σιδερένια χτυπήματά της, δὲν πρέπει νὰ δειλιάσουμε, δὲν πρέπει ἡ σάπια ἰδέα τοῦ θανάτου νὰ μᾶς κυριέψῃ. Ἄλλωστε σὲ τέτοια περίσταση ὁ ἴδιος ὁ θάνατος δὲν εἶναι μέσα μας; Ὁ θάνατος ὁ ἠθικός, ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς; Ποιὰ σωτηρία θὰ μᾶς φέρῃ ὁ σωματικὸς θάνατος; Μιὰ λογικὴ σκέψη, μιὰ σκέψη γεμάτη θέληση καὶ ζωή, γεμάτη ἀλήθεια, καὶ μᾶς σώζει. Ὅλα μποροῦν νὰ διορθωθοῦνε, καὶ σὲ μᾶς τότε μένει νὰ βγάλουμε τὸ θάνατο ἀπὸ μέσα μας καὶ μὲ θάρρος ν' ἀντιμετωπίσουμε ὅλα τὰ βάσανα, ὅλους τοὺς πόνους, ὅλους τοὺς ἐξευτελισμούς, τὶς πίκρες ποῦ θὰ μᾶς παρουσιάσῃ, ἡ ζωή. Αὐτὰ τὰ ἀγκάθια θὰ τὰ στρώσουμε μὲ τὰ ἀποφασιστικὰ βήματά μας, καὶ θὰ κάνουμε τὸ δρόμο στρωτό, τὸ δρόμο, ποὺ σᾶς εἶπα πὼς πάει στὴν Ἀρετὴ καὶ στὴ Γαλήνη. Τὰ περασμένα μας νὰ μᾶς γίνουν διδάγματα. ὁ Lord Lytton αὐτὰ

τὰ λόγια λέει : «our past becomes the mi»ghtiest teacher to our future; looking »boek over the tombo of our departed er»rors, we behold by the side of caeh the »face of a warning Angel». Τὰ περασμένα μας εἶναι ὁ καλλίτερος δάσκαλος γιὰ τὸ μέλλο. Βλέποντας πίσω στοὺς τάφους τῶν περασμένω μας σφαλμάτων, παρατηροῦμε δίπλα ἀπὸ καθένα τὴ μορφὴ ἑνὸς προστατευτῆ ἀγγέλου.

Γιατὶ νὰ δώσουμε τέλος σὲ μιὰ ζωὴ ποῦ δὲ μᾶς ἀνήκει ; σὲ μιὰ ζωὴ ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς πάνω σ' ὅλη τὴν καλοσύνη του, σ' ὅλη τὴν ἐπιείκιά του ; Ποὺ μᾶς τὴ στόλισε μὲ τόσα στολίδια, μὲ τόσα συναιστήματα, μὲ τὴν πίστη στὴ γλυκειά μας πατρίδα, μὲ τὴ λαχτάρα τῆς μάννας, μὲ τὴν παρηγοριὰ τῆς ἀδερφῆς, μὲ τὴν ἀφοσίωση τῆς γυναίκας μας μὲ τὴν ἀγάπη ἑνὸς ἄδολου φίλου, μὲ τὸ φίλτρο στὸ παιδί μας, μὲ τὴ λατρεία γιὰ ὅλον τὸν κόσμο ; Γιατὶ νὰ ζητήσωμε τὸ θάνατο ὅταν ἡ ἡμπόρα τῆς συφορᾶς καὶ τῆς δοκιμασίας μᾶς τσαλαπατήση ; Δὲν εἶναι πιὸ λογικό, πιὸ ἱερὸ νὰ ζητήσουμε κάπου ἕνα λιμάνι, νὰ καλαφατίσουμε τὸ κκράβι μας, νὰ ξαναράψουμε τὰ πανιά μας, νὰ διορθώτουμε τὸ τιμόνι μας καὶ νὰ ταξειδέψουμε ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ πεποίθηση, μὲ θάρρος στὸ πέλαγος τῆς ζωῆς ;

Ἕνα πρᾶμα χρειάζεται μόνο· τὸ Καθῆκον.

Καὶ μιὰ προσπάθεια, πὼς μιὰ μέρα νὰ γεννώμαστε ἀνεξάρτητοι. Στὸ Δάντη, μιὰ ψυχὴ στὸν Ἅδη, προλέγοντάς του τὶς συφορὲς καὶ τὶς πίκρες ποὺ θὰ δοκιμαση ἐξόριστος μιὰ μέρα στὰ ξένα, τοῦπε : «Τότες θὰ δῆς πόσο πικρὸ εἶναι τὸ ξένο ψωμί, καὶ πόσο σκληρὸ νὰ ἀνεβοκαταιβαίνη κανεὶς τῆς ξένες σκάλες».

Ναί ! πολὺ πικρὸ τὸ ξένο ψωμί, καὶ σκληρὸ τὸ ἀνεβοκατέβασμα τῆς ξένης σκάλας. Καὶ πρέπει λοιπὸν νὰ προσπαθοῦμε μὲ θάρρος καὶ μὲ τιμὴ νὰ κάνουμε δικό μας ψωμὶ καὶ νὰ χτίσουμε δικές μας σκάλες.

Μὴ θαρρεῖτε πὼς εἴμαστε τίποτα. Μερμίγκια, μικρόβια εἴμαστε, σχετικὰ μὲ ὅλο τὸ Σύμπαντα. Ὁ Βολταῖρος σ' ἕνα βιβλίο του ὁ «Μικρομέγας» λέει πὼς μιὰ φορὰ ἕνας κάτοικος τοῦ Σειρίου καὶ ἕνας ἄλλος τοῦ Κρόνου ἔκαναν ἐπίσκεψη στὴ Γῆ μας. Τὴ βρήκανε μικρὴ καὶ τιποτένια. Τοὺς παριστάνει ἀνθρώπους τόσο μεγάλους, ποὺ ἕνας ἄνθρωπος σὰν καὶ μᾶς, λέει, μπορεῖ νὰ κάνη περίπατο πάνω στὸ μικρό τους νῦχι· ὁ Μικρομέγας εἶναι μιὰ σάτυρα, μὰ γιὰ ὅσα λέει γιὰ τὸν κόσμο ἔχουνε ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια. Καὶ ποιὸς ἀπὸ σᾶς δὲν ξέρει πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ σώματα ποὺ βλέπουμε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, στὸν οὐρανό, εἶνκι κόσμοι, ἑκατομύρια κόσμοι, πιὸ μεγάλοι ἀπὸ τὸ δικό μας, πιὸ προδεμένοι ἴσως, πιὸ φωτεινοί. Καὶ ὁ δικός μας εἶναι ὅπως ἕνας μικρὸς κόκκος τῆς ἄμμος μπροστά τους, μὰ σᾶς εἶπα, μᾶς τὸν χάρισε ὁ Θεὸς καὶ πρέπει νὰ ζήσουμε γιὰ νὰ τόνε χαροῦμε. Ὅσο μικροὶ καὶ ἂν εἴμαστε πρέπει νὰ βλογᾶμε τὸ ὄνομά του, καὶ κάνουμε τὰ θελήματά του, καὶ πρέπει νὰ κάνουμε ἀκόμα πιὸ σπουδαιότερο γιὰ νὰ μᾶς δίνη τὴν εὐλογία του νὰ ἀγαπιούμαστε ὅλοι ἑνωμένοι (Ἡ Ἑλληνικὴ Ἕνωση μὴ δὲν εἶναι χάρισμά του), νὰ ἀντικρύζουμε τὴ ζωὴ καὶ νὰ ζητοῦμε νὰ τὴ νικήσουμε καὶ νὰ τὴν ἀπολάψουμε, καὶ νὰ κάνουμε ἕνα μεγάλο ὄνομα Ἑλληνικὸ ἄλλη μιὰ φορά.

Κουράγιο λοιπό. Ἂν ἡ ἁμαρτία μᾶς ἔρθει νὰ τηνε διώξουμε καὶ νὰ ποῦμε σὰν τὸν προφητάνκκτα (γιατὶ καὶ αὐτὸς καθὼς ξέρετε δὲν ἔζησε ἀνκμάρτητος) «Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεό σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου». Καὶ ἂν ἡ δυστυχία μᾶς ἔρθη νὰ τὴ δεχτοῦμε μὲ ὅλα της τὰ χτυπήματα, καὶ νὰ παλαίψουμε φοβερὴ πάλη γιὰ νὰ τὴν πεθάνουμε, καὶ νάχουμε τὴν ἐλπίδα πὼς αὔριο θάνα: καλλίτερα. «Τάχ' αὔριον ἔσετ' ἄμεινον». Ποτὲ ὅμως ἰδέα θανάτου.

Ἀλεξάντρεια.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΗΣ ΑΠΟ ΑΝΑΓΚΗ

Ἕνας ἄγνωστος στοὺς κύκλους τῶ δημοτικιστάδων, ὁ χτηνίατρος κ. Κωσταντινίδης, ἔβγαλε δῶ καὶ λίγον καιρό, τὸν «Ἀγελαδάρη,» βιβλίο χρήσιμο γιὰ τοὺς χτηνοτρόφους, γραμένο πέρα πέρα στὴ δημοτική.

Αὐτὸ κάπως μᾶς ξάφνισε, καὶ ἡ περιέργεια μᾶς παρακίνησε νὰ πᾶμε ν' ἀνταμώσουμε τὸν κ. Κωσταντινίδη, στὴν «Κτηνιατρικὴ κλινική του» ποὺ βρίσκεται σιμὰ στὴν Ὁμόνοια, καὶ νὰ τονὲ ρωτήσουμε γιὰ τὸ Ζήτημα.

Βρήκαμε τὸ συγραφέα τοῦ «Ἀγελαδάρη», ἕνα μεσόκοπο κύριο μὲ στρατιωτικὸ μοῦσι, καὶ μ' ἐπιβλητικὸ παρουσιαστικό, ποὺ διάβαζε ἡμερίδα.

— Εἴστε δημοτικιστής ; τονὲ ρωτᾶμε.

— Δηλαδὴ τί θὰ πῆ δημοτικιστής, μᾶς ἀπάντησε, εἶμαι Ρωμιός. Γιατί μὲ ρωτᾶτε ;

— Ἤρθαμε, τοῦ λέμε, νὰ σᾶς συχαροῦμε γιὰ τὸ καινοῦριο βιβλίο ποὺ βγάλατε στὴ δημοτικὴ γλώσσα.

— Ἄ ! ναί, τὸν «Ἀγελαδάρη». Μὰ δὲν εἶναι μονάχα αὐτό. Ἔβγαλα πέρσυ καὶ τὸν «Ἀλογογιατρό», πρόπερσυ τὴ «Θεραπευτικὴ τῶ σκυλλιῶν», θὰ βγάλω σὲ λίγο τὸν «Τσομπάνο»,τὰ «Πουλερικά μας» τὴ «Γάτα», κ' ἔχει ὁ Θεός.

— Γιατί τὰ γράφετε στὴ δημοτικὴ ;

— Ἀπὸ ἀνάγκη, φίλε μου. Ὁ κόσμος αὐτὴ τὴ γλώσσα καταλαβαίνει, κ' ἐγὼ ποὺ θέλω νὰ μιλήσω στὸν κόσμο, ποιά ἄλλη γλώσσα μποροῦσα νὰ μεταχειριστῶ παρὰ τὴ δική του. Ἂν εἴμουνα Ἄγγλος, Γάλλος, Γερμανός, θὰ ἔγραφα Ἀγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά. Εἶμαι Ρωμιός καὶ γράφω Ρωμαϊκα.

— Καὶ διαβάζουνται τὰ βιβλία σας ;

— Ἄ διαβάζουνται λέει ; Ἔρχουνται διάφοροι ἀθρῶποι τοῦ λαοῦ καὶ δὲν ξέρουνε πῶς νὰ μὲ ψκαριστήσουνε. «Θεὸς σχωρέσ' τὸν πατέρα καὶ τὴ μάννα σου, μοῦ λένε, ποὺ μᾶς ἔκαμες μιὰ φορὰ καὶ νοιώσαμε τί θέλει νὰ πῆ μιὰ φυλλάδα. Καταλαβαίνουμε τὶς συβουλές σου, τὶς ἀκολουθοῦμε, καὶ σώσαμε τὰ ζωντανά μας». Καὶ ξέρετε, κάτι φίλοι μου καλαμαράδες μὲ μαλλώσανε γι' αὐτό ποὺ ἔκαμα. Μὲ εἴπανε μαλλιαρό, καὶ δὲν ξέρω γὼ τί ἄλλο. Μὰ ἐγώ, τί νὰ σοῦ πῶ, κάλλια ἔχω νὰ μὲ ποῦνε δέκα δασκάλοι μαλλιαρό, καὶ ἕνας χωριάτης νὰ μοῦ πῆ πὼς τοῦ ἔσωσα τὰ ζωντανά του μὲ τὰ βιβλία μου. Γιατὶ ὁ χωριάτης μὲ τὸ λόγο του αὐτόνε μοῦ δείχνει πὼς ὁ σκοπός μου πετυχαίνει.

— Διαβάζετε τὸ «Νουμᾶ ;»

— Ὄχι, καὶ λυπᾶμε γι' αὐτό. Ἔχω τόσες δουλιές...Μὰ δὲ γνωρίζω κανένα ἀπ' αὐτοὺς, τοὺς μαλλιαρούς, τοὺς δημοτικιστάδες, ὅπως τοὺς λένε.

— Δὲ νομίζετε πῶς ὅλοι μας, πρέπει νὰ γίνουμε δημοτικιστάδες ;

— Βέβαια. Ἀφοῦ τέτοια εἶναι ἡ γλώσσα μας. Θέλει καὶ ρώτημα ;

— Λέτε ὁ λαὸς πὼς νοιώθει τὰ βιβλία σας γραμμένα στὴ ζωντανὴ γλώσσα μας.Μὰ μερικοὶ μᾶς φέρνουνε γιὰ παράδειγμα τὶς ἡμερίδες, καὶ λένε πὼς αὐτὴ τὴ γλώσσα νοιώθει ὁ λαός.

— Ψέματα. Ὁ λαὸς νοιώθει τὰ μισὰ ἀπ' τὶς ἡμερίδες, καὶ τ' ἄλλα μισὰ ποὺ δὲ νοιώθει τὰ παίρνει γιὰ σοφίες. Ἐγὼ ξέρω, τί σοῦ λέω. Ὅλη μέρα τὸ λαὸ συναναστρέφουμαι.

Τονὲ χαιρετήσαμε κ' ἑτοιμαστήκαμε νὰ φύγουμε.

— Θὰ γράψετε πουθενά ; μᾶς ρωτάει.

— Ναί, κάτι θὰ γράψουμε στὸ «Νουμᾶ».

— Σᾶς παρακαλῶ, μᾶς λέει, νὰ τονίσετε πὼς ἐγὼ δὲν ἔγινα δημοτικιστὴς ἀπὸ φυλλάδες, ἔγινα ἀπὸ ἀνάγκη.

Ἡ τελευταία αὐτὴ φράση τοῦ κ. Κωσταντινίδη, ἴσως νὰ εἶναι τὸ μεγαλήτερο ἐπιχείρημα γιὰ τὴ δημοτική μας.

Ο ΡΕΠΟΡΤΕΡΗΣ

ΒΓΗΚΑΝΕ :

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Δ'

Καὶ πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας.

6 Δραχμές.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ κριτικὸ ἄρθρο τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ γιὰ τὸν «Ἀρχιτέχτονα Μάρθα» θὰ δημοσιευτεῖ στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς. Εἶνκι ἕτοιμο, μὰ ἔμεινε ὄξω γιατὶ δὲ χωροῦσε σὲ τοῦτο τὸ φύλλο.

— Μᾶς σταλθήκανε ἀκόμα, καὶ θὰ δημοσιευτοῦνε σὲ κατοπινὰ φύλλα, ἄρθρο τοῦ Γ. Σκληροῦ «Διαλεκτικὸς ὑλισμὸς» κι ἀπάντηση τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ «Στοὺς σοσιαλιστοφάγους».

— Ὁ κ. Ο. Ρουσόπουλος τῆς «Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας» τύπωσε τὸ 2 καὶ 3 μέρος τῆς χρησιμώτατης «Χημίας τοῦ λαοῦ». Μὲ ὅση χαρὰ εἴδαμε τὸ μισὸ βιβλίο του γραμένο σὲ ὄμορφη ζωντανὴ γλώσσα, μὲ ἄλλη τόση λύπη εἴδαμε τὸ ἄλλο μισὸ γραμένο στὴν καθαρεύουσα. Ἐλπίζουμε καὶ τὸ εὐκόμαστε τὸ τέταρτο μέρος, ποὺ θὰ βγεῖ κατόπι, νἄναι γραμένο ὅλο πέρα πέρα στὴ δημοτική, γιὰ νὰ δικιολογιέται ἔτσι κι ὁ τίτλος «Χημία τοῦ ΛΑΟΥ».

— Ὁ φίλος Βαρλέντης, ἔβγαλε πάλι καινούριο τόμο δηγήματα μὲ τὸν τίτλο «Ἀητοὶ καὶ Λελέκια». Γιὰ τὰ καινούρια δηγήματα τοῦ Βαρλέντη γράφουνε λόγια καλὰ ὅλες οἱ φημερίδες μας.

— Ὁ μακαρίτης Κ. Ζησίου *(μακαρίτης*, γιατὶ ὅλο μὲ τοὺς πεθαμένους βρίσκεται καὶ γλυκοκουβεντιάζει) κολνώντας, ἀλὰ μονόκλ, ἕνα πατριωτικὸ δάκρι στὸ μάτι του,βγαίνει στὴν «Ἐθνικὴ Ψυχή (;;;)» καὶ βρίζει *ἡμιμαθῆ* τὸν Ψυχάρη, *ἀμαθῆ* τὸν Πάλλη καὶ πρρρροδότες ὅλους τοὺς δημοτικιστάδες. Ὁ Θεὸς νὰ συχωρέσει κι αὐτόνε τὸ μακαρίτη γιὰ τὶς ἀνοησίες του.

— Εἴδαμε μὲ χαρὰ μας τὰ τελευταῖα «Παναθήναια» γραμμένα ὅλα πέρα πέρα (ἐξὸν ἀπὸ τὴν κριτικὴ τοῦ φίλου Νίκου Βέη κ' ἕνα δυὸ ἄλλα ἀκόμα ἄρθρα) γραμένα στὴ δημοτική. Νὰ λοιπὸν ποὺ σιγὰ σιγὰ καὶ τὰ «Παναθήναια» «*προσεχώρησαν*» στὸ κόμμα ποὺ ὁ φίλος μας καὶ συνεργάτης τους Ξενόπουλος ξακολουθεῖ νὰν τὸ βρίζει στὶς φημερίδες «μαλλιαρό».

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

εἶναι ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ γιὰ τὸ λαὸ καὶ δέχεται καταθέσεις ἀπὸ **μιὰ δραχμὴ** *κι' ἀπάνω.*

Σοῦ πληρώνει τόκο 4 ½ % καὶ σοῦ δίνει πίσω τὰ χρήματά σου ὅποτε θελήσεις εἴτε ὅλα εἴτε μέρος ἀπ' αὐτά.